

b ONUM PUBLICUM

KÖZÖSSÉGI TANULÁS
FELSŐFOKON
– Ludovika Collegium 24

„A VÍZTUDOMÁNYI KAR
TÖRTÉNETE SIKERTÖRTÉNET”
– interjú Bíró Tibor dékánal 45

Új rektorhelyetessel erősít az NKE

„Az ajtó mindig nyitva áll az egyetem polgárai előtt”

PIER PAOLO PIGOZZI 06

2024. MÁJUS 9-11.

ORCZY-PARK

ludovikafesztival.hu uni.nke uni.nke

„Magyarország kulcsállammá válhat az új világrendben”

„Székelyföld autonómiájáról továbbra sem tett le a székelység”

A Duna kutatása kiemelt jelentőségű

ÚJ VIZEKEN

Új vezetőt köszönhetünk a Nemzeti Közzolgálati Egyetemen: Pier Paolo Pigozzi ecuadori jogtudós február eleje óta nemzetközi rektorhelyettese egyetemünknek. Akadémiai pályája olyan egyetemeken épült, mint a Notre Dame, a Siennai Egyetem vagy a Pontifical Catholic University of Ecuador. Kutatási területei az alkotmányjog, nemzetközi emberi jogok és összehasonlító alkotmányjog. Korábbi munkái során dolgozott az Amerikaközi Emberi Jogi Bíróságnál és az Európai Bizottságnál. Pier Pigozzi rektorhelyettesi tevékenységének középpontjában – összhangban az egyetemi törekvésekkel – a külkapcsolatok és partneriségek kiépítése áll majd, különös tekintettel a tengerentúli egyetemekre. Interjúnkban ezeken túlmenően arról is beszélt, hogy nem ismeretlen számára a magyar kultúra.

Nem csupán a nemzetközi rektorhelyettes személye változott az elmúlt időben, hanem új vizekre evezett egy másik olyan vezető is, aki meghatározó alakja volt az NKE közösségének. Bíró Tibor, bajai dékán neve – kis túlzással – fogalommá vált egyetemünk berkeiben. Két dékáni ciklusa alatt elévülhetetlen érdemeket szerzett a bajai Víztudományi Kar létrehozásában és felsőoktatási pozíciójának megerősítésében. Dékáni megbízásának lejárta apropóján emlékeztünk vele vissza a kar hőskorára, és az azóta eltelt hét évre.

Szilágyi Dénes főszerkesztő

TARTALOM 2024/2.

02	MOZAIK	24	KÖZÖSSÉGI TANULÁS FELSŐFOKON LUDOVIKA COLLEGIUM	39	„SZÉKELYFÖLD AUTONÓMIÁJÁRÓL TOVÁBBRA SEM TETT LE A SZÉKELYSÉG” – TÁRNOK BALÁZS
06	„AZ AJTÓM MINDIG NYITVA ÁLL AZ EGYETEM POLGÁRAI ELŐTT” – PIER PAOLO PIGOZZI REKTORHELYETTES	28	„CÉLUNK VILÁGOS: ADJUNK KIVÁLÓAN KIKÉPZETT KATONÁKAT A MAGYAR HONVÉDSÉGNEK!” – LEZÁRULT AZ EGYSÉGES GYALOGOSTISZTI FELKÉSZÍTÉS ELSŐ ÉVFOLYAMA	42	A DUNA KUTATÁSA KIEMELT JELENTŐSÉGŰ
11	„MAGYARORSZÁG KULCSÁLLAMMÁ VÁLHAT AZ ÚJ VILÁGRENDEN.” – KÖNYVBEMUTATÓ A LUDOVIKÁN	32	„HA NÉMETORSZÁG ROSSZ ÁLLAPOTBAN VAN, ANNAK EGÉSZ EURÓPA LÁTJA KÁRÁT” – GAZDATÜNTETÉSEK NÉMETORSZÁGBAN	45	„A VÍZTUDOMÁNYI KAR TÖRTÉNETE SIKERTÖRTÉNET” – INTERJÚ BÍRÓ TIBOR DÉKÁNNAL
15	„EGYEDISÉGÜNKRÉ BÜSZKÉNEK KELL LENNÜNK!” – KARI NAP A HADTUDOMÁNYI ÉS HONVÉDTISZTKÉPZŐ KARON	36	GABRIEL ATTAL A FRANCIA TÖRTÉNELEM LEGFIATALABB MINISZTERELNÖKE	50	CSÚCSJELÖLT VAGY TISZTES VESZTES? – NICHOLAS SCHMIT
18	„ÉREZNI A LENGYELSÉGET”			52	KÖZÉP-EURÓPAI MEGTAKARÍTÁSI SAJÁTÓSSÁGOK
21	A JOG MÖGÖTTI AKARAT			55	KIBŐL LEHET JÓ KATONA?
				56	SEGÍTHET A KÖZSZFÉRA AZ „ELFOJTOTT” INNOVÁCIÓN?

bonum publicum 1

MOZAIK

BELGIUM, EURÓPA KÖZEPÉN, AZ EURÓPAI ESZME VÉDELMEBEN

Jeroen Vergeylen, a Belga Királyság budapesti nagykövete volt a Ludovika Nagyköveti Fórum vendége a Ludovika Főépület Szent László Kápolnában. Az esemény apropója, hogy idén január 1-jén Belgium vette át az Európai Unió Tanácsának elnökségét. Jeroen Vergeylen felidézte Jacques Delors, az Európai Bizottság korábbi elnöke gondolatát az „*esprit européen*”-ről, az európai eszméről. Delors fogalmazta meg először az egységes Európa képzetét. A nagykövet szerint ezt a fogalmat nem könnyű meghatározni. Véleménye szerint az európai eszme az egymás és az európai intézmények iránti tiszteletben nyilvánul meg, amelyeknek részesei vagyunk, ugyanakkor kiállunk a közösen hozott döntésekért is. Hozzátette, hogy az Európai Unió több multilaterális szervezetnél.

ÉLKERÜLHETETLEN DIGITALIZÁCIÓ

E, fenti címmel rendezett szakmai fórumot az NKE Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézete az Oktatási Központ épületében. A szociális szféra intézményei számára a költségtervezésnél és a normatívaigénylésnél is fontos statisztikák elkészítésében, a kapcsolódó dokumentáció kiállításában egyaránt nagy segítséget jelent a digitalizáció. Az ezzel kapcsolatos tapasztalatokról cseréltek eszmét a szakemberek. Az egész napos konferencián szó esett a SzocWare alkalmazásról, a szociális digitalizációban rejlő fejlődési lehetőségekről, a szociális ágazat és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara közötti együttműködésről, az innovációk társadalmi szintű támogatásáról, valamint az üzleti szféra és a szociális ágazat közti kooperációs lehetőségekről.

MI MODUL A JÖVŐ KÖZIGAZGATÁSI SZAKEMBEREINEK

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem a kutatóintézeteiben és tanszékeiben folytatott kutatások legfrissebb eredményeit is felhasználva a tavaszi félévtől új oktatási programmal nyújt képzést a mesterséges intelligenciával összefüggő szabályozási és igazgatási ismeretek tárgyában. A speciális ismereteket kínáló Mesterséges Intelligencia Modulra az NKE Államtudományi osztatlan képzés felsőéves hallgatói és a Kiberbiztonsági mesterképzési szak hallgatói jelentkezhetnek. A Mesterséges Intelligencia Modul bevezeti a hallgatókat az MI technológiai alapjaiba és típusaiba, illetve a különböző társadalmi alrendszerekben már használatos mesterséges intelligenciák működésébe.

AMERIKAI-FRANCIA-MAGYAR NYÁRI EGYETEM A LUDOVIKÁN

Az Egyesült Államok és Magyarország jogászprofesszorai minden nyáron Budapesten gyűlnek össze, hogy tanfolyamokat kínáljanak a „*rendezett szabadság*” eszméje köré. A rendezett szabadság fogalma szerint a jó társadalom nem az utópisztikus emberi konstrukcióktól függ, hanem három érték: az igazságosság, a rend és a szabadság mérhető figyelembevételétől. Az Ordered Liberty Summer School segít a diákoknak felmérni az igazságosság, a rend és a szabadság megfelelő egyensúlyát saját nemzeteikben. Idén a párizsi Saclay Egyetem professzorai is csatlakoznak a programhoz, hogy bővítsék a nyári iskola tudásbázisát. A képzés a Ludovika Campuson július 8. és 20. között valósul meg, jelentkezni a programra április 30-ig lehet az olss.uni-nke.hu oldalon.

KÖZIGAZGATÁSI SZAKNYELVI VIZSGA AZ NKE-N

Ismét elnyerte akkreditációját a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Szaknyelvi Vizsgaközpontja. A Közigazgatási Szaknyelvi Vizsga az NKE hallgatói számára kötelező szaknyelvi kurzusok anyagára épül. Tartalmilag fedi a közigazgatás területeit, valamint lehetőséget kínál az aktualitások angol nyelvű feldolgozására. A vizsga felépítése hasonló a sokak által ismert általános nyelvvizsgákéhoz, négy alapkészséget mér szaknyelvi közegben: olvasott szövegértést, hallott szövegértést, íráskészséget és beszéd-készséget. A feladattípusok a kezdetek óta változatlanok, ugyanakkor az olvasás- és íráskészség vizsgarészekre szánt időtartam megnövekedett.

NASPAA DIÁK SZIMULÁCIÓS VERSENY

A 2023-as évben elkezdődött az Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar (ÁNTK) három mesterképzésének akkreditációs folyamata a Network of Schools of Public Policy, Affairs and Administration (NASPAA) intézményrendszer keretein belül. Az akkreditációs folyamat támogatásaként idén először, az NKE adott otthont a NASPAA évente megrendezett Diák Szimulációs Versenyének. A hallgatók a verseny napján 3-5 fős csapatokban mérközhetnek meg egymással négy fiktív ország különböző politikai tisztségviselőinek szerepében. Az idei évben a migráció témaköre volt a középpontban: a hallgatóknak egy polgárháborús helyzet okán kialakuló bevándorlási hullámot kellett kezelniük öt év távlatában.

TUDOMÁNYOS WORKSHOP

Kovács László dandártábornok, tudományos rektorhelyettes kezdeményezésére workshopot rendeztek a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen. A résztvevők – a többi között egyetemünk fejlesztési rektorhelyettese, a tudományos dékánhelyettesek, a doktori iskolák vezetői, az egyetemi folyóiratok főszerkesztői – előadásokat hallgattak meg, majd kerekasztal-beszélgetést folytattak az előadókkal. Az esemény célja, hogy párbeszéd kezdődjön a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen ezekről a kérdésekről, amelynek eredményeként korszerű, konszenzuális tudományos stratégia alakulhat ki. A diskurzus apropóját az MTA *Javaslatok a kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok cikkeinek kezelésére* című dokumentuma adta.

TEOLÓGUSOK A MODERN POLITIKÁRÓL

Megjelent Darabos Ádám és Jancsó András *Theologians on Modern Politics* című műve, amelyet az NKE Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) Vallás és Társadalom Kutatóintézetének (VTKI) szervezésében mutattak be február 1-jén a John Lukacs Társalgóban. A bevezetőben Jancsó András, a VTKI tudományos segédmunkatársa elmondta: 2021-ben Darabos Ádám ötletére cikksorozatot indítottak a *Hungarian Conservative* lap online felületén olyan teológusokról, filozófusokról, akiknek politikáról szóló gondolatai kevésbé ismertek. Ez adta a háttérét a kötetnek, amelyet a keresztény teológia, vallás és a politika kapcsolata iránt érdeklődők számára írtak.

EGYÜTTMŰKÖDÉS A KÖZSZOLGÁLATI TOVÁBBKÉPZÉSEK ÉRDEKÉBEN

A Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium (KTM), a Nemzeti Közszolgálati Egyetem, valamint a fővárosi és vármegyei kormányhivatalok együttműködési megállapodást kötöttek a közszolgálati továbbképzésekben történő együttműködés érdekében a KTM-ben. Az egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézete 2022-ben és 2023-ban a Miniszterelnökség Területi Közigazgatásért Felelős Államtitkárságának jóváhagyásával jelenléti módszertanon alapuló közszolgálati továbbképzéseket valósított meg a fővárosi és a vármegyei kormányhivatalokban. A kezdeményezés legfőbb célja az volt, hogy a tisztviselők helyben, utazás nélkül igénybe tudjanak venni vezetőképzési, valamint szakmai és kompetenciafejlesztő képzési programokat. Az együttműködés során eddig közel 70 csoportban mintegy 900 tisztviselő képzése valósult meg.

ORSZÁGOS IDEGENRENDESZETI FŐIGAZGATÓSÁG

EGYÜTTMŰKÖDÉS AZ ORSZÁGOS IDEGENRENDESZETI FŐIGAZGATÓSÁGGAL

Együttműködési megállapodást kötött a Nemzeti Közszolgálati Egyetem és az Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság (OIF). A Deli Gergely rektor és Gömbös Sándor r. dandártábornok, az OIF vezetője által aláírt együttműködés célja az egyes álláshelyek jogviszonyok szerinti megosztásának meghatározása, valamint a rendészeti alapképzési szak bevéndorlási szakirány rendvédelmi tisztjelölt hallgatói ellátásának, szakmai gyakorlatának, gyakoroltatásának és különleges jogrendi helyzetekben való alkalmazás végrehajtásának szabályozása.

OKTATÁS, KUTATÁS, SZAKMAI GYAKORLAT A NISZ-SZEL

A Nemzeti Közszolgálati Egyetem és a NISZ, Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. oktatásra, kutatásra és szakmai gyakorlatra is kiterjedő együttműködési megállapodást írt alá az NKE-n. A hazai államigazgatási szektor vezető infokommunikációs szolgáltatójával történő együttműködési megállapodásnak köszönhetően a stratégiai jelentőségű magyarországi vállalat részt vesz az egyetem oktatási tevékenységében. A kölcsönös előnyökkel járó partnerség keretét biztosít közös kutatások és képzések folytatásához, közös pályázati tevékenységhez, közös szakmai rendezvények, konferenciák szervezéséhez is.

4 bonum publicum

„Az ajtó mindig nyitva áll az egyetem polgárai előtt”

Társadalomtudományi kutatónak jelentkezett a John Lukacs Intézetbe, ám február 1-jétől az egyetem felső vezetésében találta magát Pier Paolo Pigozzi, a Nemzeti Közsolgálati Egyetem (NKE) új nemzetközi rektorhelyettese. Vele készült interjúmban a vezetői felkérésről, az egyetemi közösség megteremtéséről és a rektorhelyettesi terveiről beszélgettünk, valamint arról, mi az a képesség, amellyel a jövő köztisztviselőinek szerinte mindenképpen rendelkezniük kell.

● Fel tudja számunkra idézni a Magyarországra vonatkozó legelső emlékeit? Például, hogy mikor találkozott először az ország nevével?

A válasz egyfelől könnyű: az első nagy találkozásom Magyarországgal az volt, amikor 2015-ben megismertem a feleségemet. Másfelől, ha jobban belegondolok, akkor egészen 2012-ig érdemes visszamennem az időben. Ekkor hallgattam ugyanis egy összehasonlító alkotmányjogi kurzust a tengerentúlon, amely lényegében a német alkotmánybíró-ság joggyakorlatának összevetéséről szólt az Amerikai Egyesült Államok Legfelsőbb Bíróságáéval. Donald Kommers professzor, e terület szaktekintélye gyakran hivatkozott a magyar joggyakorlatra, hogy bemutassa a legjelentősebb alkotmányos tendenciákat a világban. Ez volt tehát az első alkalom, amikor nemcsak találkoztam,

hanem komolyan foglalkoztam is a magyar jogi kultúrával – túl a középiskolai földrajzórakon.

● Kérem, idézze fel, hogyan érkezett a felkérés, hogy fogadja el a nemzetközi rektorhelyettes tisztségét!

Minden egy nagylelkű felajánlással kezdődött, amely Török Bernáttól, az NKE Eötvös József Kutatóközpont igazgatójától érkezett. Összehasonlító és nemzetközi jogi kutatókat keresett a frissen formálódó John Lukacs Intézet számára. Vele kezdtem el a felvételi interjúkat, majd ahogy haladt a jelentkezésem a maga útján, Bernát egyszer csak a rektor asztalára tette az önéletrajzomat, hogy vegye figyelembe nevem mint a lehetséges új nemzetközi rektorhelyettesét. Most pedig itt vagyok.

● Mi volt a legfontosabb motivációja akkor, amikor elfogadta az egyetem felkérését?

2008 óta vagyok része az akadémiai életnek, oktatóként kezdtem, majd különböző minőségekben kutatóként és professzorként folytattam. Az egyetemi közösség részeként mindig megvolt bennem az a vágy, hogy kitaláljam, hogyan lehetne másképp, jobban végezni a dolgunkat. Arra gondolok, hogy egy egyetemen ne csak az előírt statisztikai igényeket szolgáljuk ki, ne csak az akkreditációs és a tudásmetriai kritériumoknak feleljünk meg, hanem eközben legyen az egyetem valódi közösség, a barátság és a tudás közössége. Izgatott örömmel tölt el, hogy most vezetői pozícióban nyílik lehetőségem szolgálni azokat az általam vallott értékeket, gondolatokat és ideákat, amelyek összességétől szerintem az egyetemi élet még jobbra válhat.

● Milyenek az első benyomásai az egyetemről? Látja benne egy még jobb egyetemi közösség szikráját, lehetőségét?

Kívülről is – amikor még nem tudtam, mire számíthatok – látszott, hogy ezen az egyetemen aktív tudományos életet élve foglalkoznak élvonalbeli kérdésekkel. E benyomás az elmúlt hetekben napról napra erősödött meg bennem a napi találkozások során. A Ludovikán fantasztikus közösség alakult ki, érdekes kutatási, oktatási projektekkal és különféle programokkal, ami »

csak az egyetemet alkotó négy nívós kar közös részvételével lehetséges. Egymást támogató kollégákat ismerek meg itt nap mint nap. Látom, ahogy jól ismerik egymást, kapcsolatban vannak, azaz mindig tudnak egymás munkájáról. Együttműködnek, ötleteket cserélnek, mindenben támogatják egymást. Megismerem lassan azokat a professzorokat is, akik egyszerre irányítanak jelentős projekteket és vesznek részt mások, szintén kiváló projektjeiben – egymást mindig támogatva. Egyszóval: az első benyomásom nagyszerű arról, hogyan zajlik az egyetemi élet ebben a közösségben, ahol nagyon kedves fogadtatásban részesültem.

● **Lehet már esetleg tudni, hogy nemzetközi rektorhelyettesként milyen projekteket tervez az egyetemen? Vagy azt, hogy milyen idézet, mottó mentén kívánja a programját kialakítani?**

Nem, még nincs ilyen mottó vagy szlogen, és túlzottan előre szaladni sem szeretnék ebben. Előbb szeretném hallani és pontosan megérteni, hogy karaink mit csinálnak már jól, milyen nemzetközi partnerekkel működnek már együtt akár egyéni, akár intézményi szinten. Szeretném megismerni, hogy pontosan mi az érdekük, illetve hogy mi az, amiben már most erősek nemzetközi téren. Természetesen nekem is van a nemzetköziesítésről elképzelésem, de fontosnak tartom, hogy előbb tőlük halljam – és ne csak feltétlenül a vezetői értekezleteken – az erre vonatkozó gondolatokat. Az egyetem egyik büszkesége, hogy élénk kapcsolatai vannak a nemzetközi színtéren más egyetemekkel. Az én elképzelésem az, hogy elsősorban azoknak a kapcsolatoknak kell minden támogatást megadni, ahol az együttműködés gyakori, akár több éven keresztül tartó, tehát nem ér véget egyetlen projekt teljesítésével. Azon fogok dolgozni,

hogy olyan programokat hozzunk létre együtt, amelyek nem fáradnak ki egyetlen év alatt, hanem az ötletek és elképzelések sűrű megosztásával, megvitatásával új és új közös projektek melegágyai lesznek.

● **Mit tart fontosnak, mit tudjanak önéről feltétlenül az egyetemi lap**

olvasói, mely tevékenységeit említsük meg mindenképpen?

A pályámat köztisztviselőként kezdtem az ecuadori külügyminisztériumnál, majd az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatalánál, ahol lehetőségem volt az egyes sürgető társadalomtudományi feladatok gyakorlatias

részével szembenézni. Dolgoztam az ecuadori alkotmánybíróságon, a közelmúltban pedig tanácsadói feladatokat láttam el az Európai Bizottság, az USAID paraguayi programja, valamint más kormányok és nemzetközi szervezetek számára. Az elmúlt tizenöt évben viszont főként már a tudományos

szférában tevékenykedtem, a nemzetközi emberi jogra és az alkotmányjogra vonatkozó társadalomtudományos és filozófiai kutatásokra összpontosítva. Mielőtt Magyarországra jöttem volna, Santiago de Chileben voltam a jogtudományok docense, előtte pedig több mint öt évet töltöttem a San

Pier Paolo Pigozzi (k) nemzetközi rektorhelyettes Orbán Balázs (b), az NKE Tanácsadó Testületének elnöke és Deli Gergely (j) rektor köszöntötte

Francisco Egyetemen és Quitóban, Ecuadorban. Ezekben az években a Sienai Egyetemre és a Pázmány Péter Katolikus Egyetemre is meghívtak előadásokat tartani a latin-amerikai alkotmányos identitással kapcsolatos kutatásaimról. E tapasztalatok nyomán vagyok egyaránt nyitott az akadémikus, akár elvont és mély felvetésekre ugyanúgy, mint a konkrét és nagyon is praktikus ügyekre. Mindemellett aktív tagja vagyok a chilei Olga Wojtyła Társaságnak, amely elsősorban a keresztény észjárás hagyományaira, valamint a kortárs kultúrával folytatott párbeszédre összpontosít. Ha azonban valamivel meg kellene határozni a rektorhelyettesi megbízatásomat, legyen ez: az ajtóm mindig nyitva áll az egyetem polgárai előtt. Abban bízom, idővel minél több itt hallgató diákkal és itt oktató tanárral találkozom, akik megosztják velem az ötleteiket, vagy épp valamilyen segítséget kérnek. Akkor leszek a legboldogabb, ha – akár intézményes keretek között, akár személyesen – támogathatom azt a nemzetközi projektet, amelyet ők elgondoltak.

● **Engedjen meg végül egy szakmai kérdést, amely fontos lehet az egyetemen tanuló hallgatók számára. Ön mit gondol, mik lesznek a legfontosabb készségek és ismeretek a jövőbeli közszolgák számára?**

Legfontosabb az észszerűségünk ápolása. Hadd magyarázzam meg ezt bővebben: Sonnevend Pál néhány hete a Ludovika Nagykövetségi Fórumon azzal a kérdéssel foglalkozott, hogy mennyi szabályozás lenne szükséges és elegendő az Európai Unió polgárai számára. Olyan szempontot mutatott be, amely szerintem kulcsfontosságú mindazoknak, akik a közszolgálatban dolgoznak, »

Pier Paolo Pigozzi (j) nemzetközi rektorhelyettes fogadja Christo Polendakov (b), Bulgária rendkívüli és meghatalmazott magyarországi nagykövetét a Ludovika Nagyköveti Fórum előtt.

de a jogászoknak is érdemes szem előtt tartaniuk. Azt mondta: természetesen meg kell határozni néhány alapvető értéket, amelyet a közös európai jogi normáknak tartalmazniuk kell, egy értékminimumot, amelyet be kell tartani. De e feladat teljesítése után bőven van helye a vitának és – ahogyan ő fogalmazott – a racionális kompromisszumnak. Sonnevend dékán nemesak jelentős magyar jogtudós, hanem maga is első kézből ismeri a közigazgatás kihívásait – hiszen Mádl Ferenc és Sólyom László köztársasági elnökök jogi tanácsadója is volt. Szerintem sincs az a technikai képzettség vagy képesség, amely helyettesíthetné ezt a

gyakorlati ésszerűséget. Ezt pedig csak a filozófia, az irodalom és a különböző képzőművészeti alkotások megismerésével lehet fejleszteni bennünk. Tisztánlátásunk, ésszerűségünk és emberi szellemünk fejlesztése élethosszig tartó feladat. Még egyszer hangsúlyozom: semmilyen technikai készség vagy eszköz nem fogja helyettesíteni azt a képességet, hogy emberi lényekként megértsük, mi az ésszerű válasz, amikor közösségeink javára törekszünk.

● Ezen túl mit tanácsolna még annak, aki most kezdte tudományos pályafutását az egyetemen? Azt, hogy tartson ki a jó és a szép utáni kutatásban. A diákok nagyon

gyorsan elrepülnek, miközben az élet ezen időszaka alatt lehet igazán szabadon felfedezni mindent. A Ludovika campusán eltöltött évek mindenképpen páratlan lehetőségeket kínálnak számukra ahhoz, hogy megismerjék a módszereket, amelyekkel a különböző tudományterületek keresik az igazságot, illetve arra is, hogy a diáktársak és a professorok révén akár testközelből találkozzanak más kultúrák szépségével. Szerintem a hallgatók a legfőbb haszonélvezői mindannak, amit az egyetemi élet nyújthat, éppen ezért kell kihasználniuk minden pillanatát.

Szerző: Sarnyai Tibor

Fotó: Szilágyi Dénes

„Magyarország kulcsállammá válhat az új világrendben.”

Ha megadjuk magunkat a blokkosodási szándéknak, akkor megfosztjuk Magyarországot a gazdasági szintlépéstől – emelte ki Orbán Balázs, a miniszterelnök politikai igazgatója a Huszárvágás – a konnektivitás magyar stratégiája című, új könyvének telt házas bemutatóján a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Széchenyi Dísztermében február 14-én. »

Orbán Balázs,
a miniszterelnök
politikai igazgatója,
a könyv szerzője

A mű alapállítása szerint a 21. század során új világrend jön létre. 1990 után, a hidegháborút követően az akkor nagyhatalmi státuszba került Amerikai Egyesült Államok egyeduralma megdőlni látszik, rivalisai ugyanakkor megerősödnek, a geopolitika eddig ismert viszonyai megváltoznak. A kérdés az, hogy a világrend átalakulásában a magyar nézőpont hogyan tud érvényesülni. A neoliberalizmus, amely a hidegháborút követően nyert teret, a Nyugaton kívüli világ nyugatosítását jelentette – fejtette ki Orbán Balázs előadásában.

Orbán Balázs (k), a könyv szerzője, Mártonffy Balázs (b), a John Lukacs Intézet kutatási igazgatója és Tárnok Balázs (j), az Európa Stratégia Kutatóintézet vezetője a kerekasztal-beszélgetésen

Ettől a fajta gazdasági összekapcsolódástól a vezetők azt várták el, hogy a kölcsönös függések révén fejlődés, békés időszak következik. Ugyanakkor a helyzet másként alakult: nem tartották be, főleg a nem nyugati hatalmak azokat a szabályokat, amelyeket a hidegháború után felállítottak, a keleti országokban a gazdasági liberalizáció elmaradt.

A Nyugat a blokkosodás stratégiájával válaszolt erre a változásra, amely szerint a korábbi szövetségi rendszert le kell választani a többi szereplőről, a blokkon belül pedig függési viszony kialakulására törekedtek – hangsúlyozta Orbán Balázs. A miniszterelnök politikai igazgatója előadásában úgy

fogalmazott: a blokkosodás politikája nem szolgálja a nyugati érdekeket. Szerinte a nyugati világ elvesztette előnyeit a gazdaság területén, demográfia és nyersanyag tekintetében is alul marad a világ nem nyugati részével szemben. A politikus hangsúlyozta, egyedül katonai téren nő az előnye, köszönhetően az USA-nak. Ugyanakkor a fegyveres konfliktus senkinek sem érdeke.

Orbán Balázs előadásában emlékeztetett, hogy Magyarország nagyon nehéz helyzetben csatlakozott a nyugati világhoz és folyamatosan lemaradt a fejlett országokhoz képest. De 33 év alatt sikerült alapvetően innovatív gazdaságot kiépítenie hazánkban.

Kiemelte, ha megadjuk magunkat a blokkosodási szándéknak, akkor megfosztjuk hazánkat a gazdasági szintlépéstől. Hangsúlyozta: Magyarország célja az új piacok keresése, tehát hazánkban a konnektivitás példáját kell követnie. Hozzátette:

ez jó kitörési pont Magyarország számára, egyfajta „Keystone state” szerepet vehet fel, vagyis kulcsállammá válhat az új világrendben.

Az előadás után kerekasztal-beszélgetés következett, amelyen Orbán Balázs mellett Mártonffy Balázs, a John Lukacs Intézet kutatási igazgatója, Tárnok Balázs, az NKE Európa Stratégia Kutatóintézetének vezetője és Eszterhai Viktor, a John Lukacs Intézet tudományos munkatársa vettek részt. Mártonffy Balázs

a kompromisszumkészség és a megalkuvás között húzódoó határokról azt emelte ki, hogy jelenleg az Egyesült Államok nem érti, hogy Magyarország miért nem kockázatminimalizáló, hanem haszonmaximalizáló politikát folytat a világban. Ugyanakkor komoly hozzájárulás lehet annak, ha Magyarország a rizikó felvállalásával nagyot tud nyerni. Eszterhai Viktor szerint az Egyesült Államok alapvetően a nagyhatalmi versenyt helyezi előtérbe, de a konnektivitást is mellé helyezi, mivel bizonyos területeken működik a kooperáció Kínával.

Tárnok Balázs úgy látja, hogy Európa is keresi a helyét ebben az új világrendben. Sokak szerint az EU veszít

a versenyképességéből a globális versenytársaival szemben, ami különösen felértékeli az összekapcsolásra vonatkozó magyar stratégiai javaslatokat. Szerinte nem állítható patikamérlegre a keleti–nyugati hovatartozásunk, hazánk minden kétséget kizáróan a nyugati világ szerves része. Magyarországnak a könyvben ismertetett lehetséges kulcsállami pozíciójával kapcsolatban hangsúlyozta, hogy rendkívül fontos a bizalomépítés és a stratégia saját szövetségi rendszeren belül történő elismertetése, különösen egy olyan átalakuló világrendben, amelyet egyre inkább a hidegháborús logika határoz meg. Hozzátette, »

ORBÁN BALÁZS Huszárvágás A konnektivitás magyar stratégiája

Sajátos műfajú könyv születik, amikor egy politikus adja írásra a fejét. A könyv alapvetően elméleti műfaj, a politika viszont többnyire a mindennapi cselekvés helye. Egy közszereplő ezért mindig ingoványos terepre téved, ha a napi eseményektől hátralépve, tágabb kontextusban gondolkodik a világ dolgairól és az országa helyzetéről. Különösen nehéz a helyzet, ha mindezt a harmincas évei elején - na jó, közepén - teszi valaki. Még egyetemista koromban az egyik tanárom előadásán hallottam ugyanis a következő adomát, amely jó időre megragadt bennem: „Fiam, aki fiatal korában sokat ír, az idős korában sokat szégyenkezik!” Mit tehetnék? Igyekszem cáfolni ezt a tételmondatot...

az Európai Unió belüli bizalom erősítése szempontjából nagy szerepe és komoly jelentősége lesz a júliusban kezdődő magyar EU-elnökségnek. Orbán Balázs kiemelte: a középkori Magyar Királyság óta nem volt ilyen külpolitikailag kiterjedt rendszere hazánknak, mint most. Ebből adódóan nem klasszikus kisállami testtartást kell felvenni: a „Keystone state” szerep ennek homlokegyenest az ellentéte; arról szól, hogy minket igenis vegyenek észre. Ezt nem lehet esőndben csinálni, ugyanakkor a könyvben felvázolt stratégiának zászlajára kell tűzni a nemzeti érdeket – tette hozzá Orbán Balázs.

Szerző: Harangozó Éva
Fotó: Szilágyi Dénes

Orbán Balázs kiemelte: a középkori Magyar Királyság óta nem volt ilyen külpolitikailag kiterjedt rendszere hazánknak, mint most.

„Egyediségünkre büszkének kell lennünk!”

Február 2-án a Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kara (HHK) koszorúzással egybekötött ünnepi állománygyűléssel ünnepelte meg a kar napját. Az eseményen Deli Gergely rektor hangsúlyozta a HHK nélkülözhetetlen szerepét.

Deli Gergely, a Nemzeti Közszerológati Egyetem (NKE) rektora ünnepi köszöntőjében kiemelte, hogy Zrínyi Miklóst, a kitűnő hadtudóst, katonai vezetőt és költőt példaképpül választani nagy bátorság. A szervezetnek méltóvá kell válnia tudásban, tettekben és hozzáállásban a névadó hadvezér szellemiségéhez, hírnevéhez, eszméjéhez. Hozzátette, hogy a kar minden tekintetben kiállja a próbát: az állomány példásan helytáll a hagyományok ápolásában,

Deli Gergely rektor, Lippai Péter dandártábornok és Méhes Roland honvédtisztjelölt a HHK Hallgatói Önkormányzatának elnöke koszorút helyez el a Zrínyi-szobornál

eleget tesz a Magyar Honvédség által támasztott elvárásoknak, a nemzeti célkitűzéseknek és a felsőoktatás, a tudomány követelményeinek. „A Nemzeti Közszerológati Egyetemnek nélkülözhetetlen része a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar. Egyetemünk »

a közszolgálati képzés első számú hazai felsőoktatási intézménye, és az egyik legfontosabb regionális tudásközpontja. Elkötelezettek vagyunk amellett, hogy a társadalmi igények, a nemzetstratégiai célok és a felsőoktatás közötti hatékony

együttműködést képviselve tevékenységünket a közjó érdekeltjeinek igényeihez igazítsuk” – mondta a rektor. Deli Gergely rávilágított arra, hogy a jó teljesítményhez szükség van a megfelelő támogató háttérre, az előremutató

jövőre és a stabilitásra. Reméli, hogy a jövőben is minden támogatást megkap az egyetem ahhoz, hogy az ország megbecsült, nemzetközileg is elismert, a felsőoktatási intézmények rangsorában előkelő helyet elfoglaló tudásközpont maradjon.

Felhívta a figyelmet arra is, hogy „Egyediségünkre büszkének kell lennünk, hiszen nincs másik egyetem, amely ennyire speciális lenne, mint a miénk. Ez az egyediség ugyanakkor sokkal több munkával, felelősséggel és kööttséggel is jár”.

A köszöntő gondolatokat követően Padányi József vezérőrnagy, a Katonai Műszaki Doktori Iskola vezetője mondta el emlékező beszédét. A vezérőrnagy kiemelte a stratégiai előrelátás fogalmát, amely nemcsak a múlt nagy hadvezéreiének ismerve volt, hanem, megítélése szerint, a jövő nemzedékének nélkülözhetetlen képessége is kell hogy legyen. Ezen képességhez

Kende György nyugállományú ezredes kapta idén a Zrínyi-emlékgyűrűt

vezető úton a katonai felsőoktatásban dolgozóknak kell elvezetniük a holnap vezetőit, a honvédtisztjelölteket.

„Ettől még nem lesznek kiemelkedő vezetők, de rendelkezni fognak a szükséges alapokkal. A cél az, hogy tudjanak élni ezzel a tudással, tudják vezetni a rájuk bízott hadat” – hangsúlyozta a vezérőrnagy. Az ünnepi megemlékezéseket határozatok ismertetése, kitüntetések és elismerések átadása zárta. Vargha Tamás miniszterhelyettestől a Tiszti Szolgálati Jel 20 év után járó második fokozatát vehette át Fehér András alezredes, az intézmény Informatikai Tanszékének tanársegédje. Szigetvár Város Önkormányzatának képviselő-testülete a Zrínyi Miklós-díjat ebben az évben az osztrák nemzeti-ségű Harald Pöcher nyugállományú vezérőrnagynak, az NKE címzetes egyetemi tanárának adományozta. A Zrínyi-emlékgyűrűt az idén hetvenöt éves Kende György nyugállományú ezredes, az intézmény professor

A történelmi hagyományörző Csáktornyai Gárda tagjai is részt vettek az ünnepségen

emeritusa és Virág István, a Magyar Államvasutak Zrt. leköszönő pályaműködtetési vezérigazgató-helyettese vehette át.

A kari napon a Honvédelmi Minisztérium vezetői és a Magyar Honvédség előljárói mellett Zrínyi Miklós emlékéhez kötődő hazai és horvátországi

települések polgármesterei, valamint számtalan katonai alakulat és a horvátországi, 2001-ben életre hívott történelmi hagyományörző Csáktornyai Zrínyi Gárda (Zrinski Garda Čakovec) tagjai is részt vettek.

Szerző: Németh-Zsuhár Agnieszka

Fotó: Fülöp Dóra

„Érezni a lengyelséget”

Igazodási pont és olyan szakmonográfia, amely alkalmas a Magyarországgal, illetve Lengyelországgal kapcsolatos sztereotípiák lebontására – foglalmaztak a szakértők Mitrovits Miklós új könyvéről, amelynek bemutatóját február 5-én tartották a Nemzeti Közszolgálati Egyetemen (NKE).

A szocializmus csapdájában. Politika, gazdaság, kultúra és sport a magyar–lengyel kapcsolatokban (1945–1990) című kötet a szerző mintegy két évtizedes kutatásainak összefoglalója személyes mikrotörténetekkel színesítve.

Mitrovits Miklós olyan könyvvel ajándékozta meg a magyar közvéleményt, amely igazodási pont lehet a magyar–lengyel közelmúltról, hiszen arról mindig kockázatos beszélni – fejtette ki Hatos Pál, az NKE Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) Közép-Európa Kutatóintézetének (KEKI) vezetője. „A történész akkor tud leginkább hasznot hozni nemcsak maga, hanem az olvasói számára is, ha meg tudja valósítani a kívülálló részvételt a történelemben” – fogalmazott. Véleménye szerint olyan tudás van ebben a könyvben, amely megmutatja, hogy a Közép-Európa iránti érdeklődés meg tud-e erősödni.

Mikrotörténetek

Tálas Péter, az NKE EJKK John Lukacs Intézet egyetemi docensének méltatását Balázs Eszter, az NKE

Hatos Pál, az Eötvös József Kutatóközpont Közép-Európa Kutatóintézetének vezetője

EJKK KEKI tudományos főmunkatársa olvasta fel. „Mitrovits Miklós új könyve nem csupán napjaink Magyarország- és Lengyelország-kutatásának egyik legfontosabb szakmonográfiája, de a magyar külkapcsolatok vizsgálata szempontjából is jelentős” – emelte ki Tálas Péter. Úgy fogalmazott: az 1978-ban született szerző mintegy két évtizedes kutatásai eredményeként olyan munkát tett elénk, amely szakmailag igen pontos, és függetlenül attól, hogy valaki milyen mélységben kíván a témával foglalkozni, alapolvasmányként, kézikönyvként kell kezelnie a könyvét. A méltatásban elhangzott az is, hogy a levéltári forrásokon, illetve magyar és lengyel nyelvű szakirodalmon alapuló kötet a két ország gazdasági, politikai és sportkapcsolatait részletezi sokszor „mikrotörténeteken” keresztül, olvasóbarát formában. Az egyetemi docens kitért arra is, hogy a szakmonográfia a szocialista korszak öt nagy időszakát – népi demokrácia, sztálinizmus, a hosszú

hatvanas, a hetvenes és a nyolevanes évek – vizsgálja, kiemelve az 1956-os magyar forradalom, az 1980–81-es lengyel válság, valamint a lengyelországi hadiállapot bevezetésének eseményeit. Mitrovits Miklóst bátorinak nevezte azért, hogy ilyen típusú könyv megírására vállalkozott, ugyanakkor kiemelte azt a hatalmas

tudásanyagot, amellyel rendelkezik, és amelyet érthetőn és élvezhetően ad át azon olvasóknak is, akik kevésbé járatosak a témában.

„A magyar–lengyel kapcsolatok vizsgálata kiemelkedően fontos a két ország viszonyáról megmerevedett és torzító sztereotípiák lebontása miatt is” – fogalmazott Tálas Péter, hangsúlyozva: a két »

Mitrovits Miklós, a könyv szerzője és Bába Iván, az NKE magántanára

nemzet története rendkívül különböző volt a szocializmus ellenére is, amit a kötet számtalan példával támaszt alá.

Szellemi és érzelmi töltet

Nagy élmény volt elolvasni a könyvet, mert ilyen információ- és adatbőveléssel valószínűleg nem írtak még könyvet a tárgyalt időszak magyar–lengyel kapcsolatairól – fogalmazott Bába Iván, az NKE egyetemi magántanára. Véleménye szerint annak, aki ezzel a témával szeretne foglalkozni, mindenképpen Mitrovits Miklós könyvét kell alapul vennie. A kötet novumának nevezte a monográfia azon részét, amely a magyar–lengyel futball közös történetével foglalkozik. Bába Iván arra bátorította a szerzőt, hogy az állam- és

pártközi részt egészítse ki olyan személyekkel készült interjúkkal, akik abban az időben jelentős szerepet töltek be. Véleménye szerint ilyen jellegű könyv csak magyar–lengyel vonatkozásban készülhetett, mert társadalmilag csak ebben a kapcsolatrendszerben van meg az ehhez szükséges szellemi és érzelmi töltet. Példaként említette, hogy még Kádár János is beillesztette saját narratívájába a magyar–lengyel kapcsolatokat.

Suttogások

Ezt a véleményt támasztotta alá Mitrovits Miklós is, aki saját bevallása szerint azért tudta így megírni a könyvet, és mert hozzányúlni olyan témákhoz is, amelyek nem tartoznak szorosan a kutatási területéhez, mert van rálátása

arra, hogy „milyen a lengyel mentalitás”. A szerző – aki megkapta a Lengyel Köztársaság Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetését, 2023-ban pedig a Lengyel Történelmi Társulat krakkói részlege és a Jagelló Egyetem Történettudományi Kara által alapított Waclaw Felczak- és Henryk Wereszycki-tiszteletdíjat – elmondta: elvégezte a lengyel szakot, számtalanszor járt Lengyelországban és rendszeres látogatója volt kulturális, illetve sporteseményeknek, ezért „érzi a lengyeliséget”. Kérdésre válaszolva kifejtette: a szocialista korszakban is lehetett érezni, hogy a közvélemény hatással van a külpolitikára még akkor is, amikor csak „suttogni” lehetett a történetekről.

Szerző: Szabó Réka Zsuzsanna

Fotó: Szilágyi Dénes

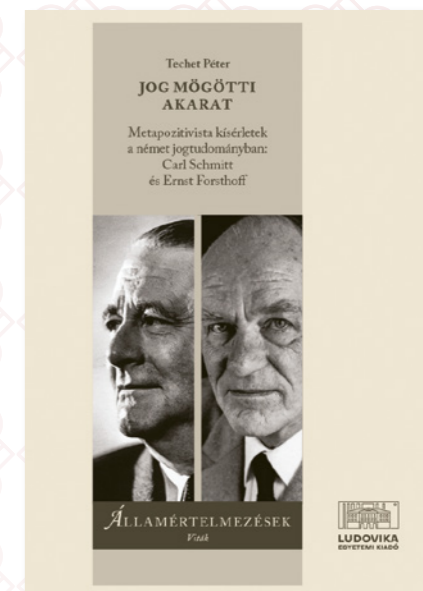
A jog mögötti akarat

Természetjog, jogpozitivizmus, szuverenitás, kivételes állapot, döntés, akarat, az állam „visszafoglalása” – e fogalmakat és témákat vitatták meg hazai társadalomtudósok egy egyetemi konferencián.

Jog mögötti akarat és az állam címmel rendezett könyvbemutatóval egybekötött tudományos konferenciát külső kutatók bevonásával a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Karának (ÁNTK) Kormányzástani és Közpolitikai Tanszéke az Állam- és Kormányzáselméleti Alap kutatás keretében. Az *államelmélet alapkérdései* című sorozatában február 15-én, a Ludovika Szárnyépület John Lukacs Társalgójában. Az esemény apropóját Techet Péter *Jog mögötti akarat* című, a Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában megjelent új könyve adta. A konferencia középpontjában e kötet bemutatása, illetve a szerző téziseinek vitája állt a meghívott professzorok és kutatók előadásainak fényében.

Az eseményen Varga Réka alkotmánybíró, az NKE ÁNTK dékánja köszöntötte a résztvevőket. Elsőként az ÁNTK

tanárai, Cs. Kiss Lajos és Kis Norbert által gondozott *Államértelmezések* című sorozatot méltatta. Ennek ötödik kötete a konferencián tárgyalt könyv, amely a *Gondolkodók, Elméletek, Viták* szerinti tematikai csoportosításban az utolsó csoport első elemeként jelent meg. A sorozat hozzájárul az államról való, korunkban egyre aktuálisabb tudományos diskurzushoz. Ezen elméleti kérdések megvitatása hazánkban céltartozottan az NKE ÁNTK rendeltetése és feladata, hiszen az egyetemet alkotó karok jelentik a magyar államtudományi képzés és kutatás intézményi-hivatásrendi központját – hangsúlyozta a dékán. A könyvsorozat voltaképpen felhívás az államra vonatkozó elméleti hagyományok értő és kritikus tanulmányozására. A szerkesztők meggyőződése szerint csak a reflexív módon szerveződő államkutatás képes a legkülönbözőbb társadalomtudományi nézőpontokat előremutató államdiskurzusban egyesíteni.

Varga Réka hozzátette, a világpolitikai tét ma a birodalom vagy a nemzetállamok, a civilizációk harca, az erős vagy a gyenge állam, az egy- vagy a többpólusú világ kérdései körül forog. A világrend újra formálódásának fejleményei pedig az államtudományokat is mélyebb teoretikus szembenézésre készítenek. Ezért is nagyon lényegesek a könyv által felvetett kérdések, mint például a szuverenitás, a kivételes állapot vagy a jogpozitivizmus problémája. »

Az állami akarat érvényesítése során egyre inkább figyelembe kell venni a nemzetek feletti szervezetek által elfogadott szabályokat. De kérdéses ezen szereplők tevékenysége, hiszen bár az államok szuverenitása alapvetés, nem létezik nemzetek feletti entitás, nincs felsőbb szuverén. A különleges jogrend kérdését a Covid- és a háborús helyzet tette aktuálissá – folytatta Varga Réka –, ahol a legnagyobb dilemmát az jelentette, hogy mi az egyensúly az állam cselekvési kényszere és a fennálló jogi keretek között. Szintén nagyon aktuális gond a természetjogi és pozitivisták viták nemzetközi jogi vetülete. Vannak területek, mint például a nemzetközi büntetőügyek, ahol a pozitivisták megközelítések nem adnak megfelelő megoldást, így más, akár természetjogias megközelítésből eredeztethető válaszok születtek. A nürnbergi per klasszikus nemzetközi jogi példája a természetjogias elvek

alkalmazásának az emberiség elleni és háborús bűncselekményeket elkövető személyek felelősségre vonása során. Itt ugyanis megoldást kellett találni arra a tartalmi kérdésre, hogy miként lépjük át a belső jogi felhatalmazás kérdését (a belső jogban pozitív jognak megfelelő cselekményeket) a nemzetközi eljárásokban. Ma is kérdés persze, hogy beavatkozhatnak-e más államok humanitárius vagy biztonsági megfontolások miatt egy állam belső ügyeibe. Vajon létrehozható-e Agressziós Törvényszék csak azért, mert számos állam meg akarja büntetni az agresszort? Lehet-e egy alapjaiban igazságtalan és jogtalan helyzetre igazságos, de végső soron jogtalan megoldást alkalmazni? – tette fel a kérdést Varga Réka.

A konferencia nyitóelőadását Cs. Kiss Lajos, az NKE egyetemi tanára, kutatóprofesszora, a könyvsorozat egyik szerkesztője tartotta *Az államértelmezések aktualitása* címmel. Elsőként

a ludovikás könyvsorozat elindításának indoklásáról szolt. Mint mondta, Németországban egy hasonló akadémiai sorozat keretein belül immár kétszáznál is több kötet mutatja be a modern államról való tudományos vitát. Ezek a könyvek ismertetik az euroatlanti államhagyományt, áttekintik a modern állam megalakulására vonatkozó elméleteket, valamint a német kutatók munkásságát. A sorozat része a történelmi államok megértése, értelmezése is. Fontos alapvetés, hogy a sorozat elválasztja az állam elméletét az állam működtetésének gyakorlatától, azaz a politikától.

A hazai kutatási program és a könyvsorozat egy specifikusan magyar probléma megoldási kísérlete. Ugyanis a magyar jog- és politikatudomány kutatóinak tapasztalatai azt mutatják, hogy az államról való tudományos gondolkodás folyamatosan hanyatlak. Emiatt a magyar államelméleti gondolkodásban nincsenek új fejlemények, megállapítások. A tudományos diskurzus ma kvázi autisták nempárbeszéde. Ennek Cs. Kiss Lajos szerint két oka lehet: egyfelől az intézmények hiánya, másfelől pedig a politikai diskurzus bevonulása a kutatásba.

A kötetéről szólva Cs. Kiss Lajos elmondta, kétezer éves vitába vezet be bennünket, amely a természetjog és pozitivismus között folyik. A szerző e vitát megpróbálja metapozitivisták nézőpontból meghaladni, így a könyv egyik sajátossága, hogy további vitákat generál.

E vitákról szolt Karácsony András előadása is *Az akarat jogi kifejeződése* címmel. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának egyetemi tanára arról beszélt, hogy a 19. század végén, a 20. század elején egyre dominánsabb megközelítéssé vált a jogpozitivismus a német gondolkodásban. Egyes kutatók azonban elégedetlenek voltak a teóriával, mert az nem tudott olyan kérdésekre

Cs. Kiss Lajos (b), az ÁNTK tanára, Techet Péter (k), a könyv szerzője és Balogh László Levente, a Debreceni Egyetem docense

válaszolni, hogy hogyan keletkezett a jogrendszer, mi az értelme, a célja. A Nyugat sikerének titka: az állam működésének folyamatos megújítása – kezdte előadását Stumpf István, korábbi miniszter és alkotmánybíró, az NKE emeritus kutatóprofesszora. *Az állam „visszafoglalása”* című előadásában hangsúlyozta, korunkban ismét újra kell gondolni az állam szerepét, ha nem akarunk lemaradni. Karsúbb, de hatékonyabb kormányzásra, állami szerepvállalásra az innovációban, illetve az állami cégek szerepének újragondolására van szükség. A liberális és a jóléti állam a gazdasági világválság előtt leépítette az államot, privatizált, hiszen azt vallotta, az állam csak a jó kormányzás feltételeiért felel a szabadpiacon, ahol a végső kontrollt a társadalmi nyilvánosság tölti be. Balogh László Levente, a Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Politikatudományi Tanszékének docense *Kivételes állapot és a döntés pillanata* című előadása kérdéssel indított, miszerint: miért olvassuk ma Carl Schmitt könyveit? Szerinte unalmas lenne csak

olyanokkal foglalkozni, akikkel egyetértünk. Schmitt olvasása intellektuális kihívást jelent, mert rákérdez olyan jelenségekre, amelyeket evidensnek veszünk. Schmitt egykori és mai olvasói többnyire távolságtartóan állnak a szerzőhöz, de fontos következtetéseket vonnak le a maguk számára, általa újragondolják saját elméleti pozíciójukat. A szerző kötetben felvetett problémái időszerűek – ezt már Koi Gyula, az NKE ÁNTK tudományos főmunkatársa mondta el előadásában. Kifejtette, a cselekvő állam gondolata már a napóleoni Franciaországban is felmerült. Elvi tétellé vált a közösség szolgálata, azaz a service public, ami a tényleges közszolgáltatón túli tartalommal is rendelkezik, mint például a közjó vagy a közbiztonság kérdéskörei. A Daseinsvorsorge szó németül a létfenntartás biztosítását jelenti, ami szintén a közszolgáltatásokra utal, de ugyanúgy bővebb értelemben, mint a francia értelmezésben.

Az állam fölényét a 19. század egyes jogi gondolkodói egyre problematikusabbnak tekintették a társadalommal

szemben – mondta el *A jogi gondolkodás új útja: az állam mint rendsor (Ordnungsreihe)* Carl Schmitt felfogásában című előadásában Pongrácz Alex. Schmitt tág horizonton mozgó szellemtörténeti áttekintés keretében vette számba az egyes jogász/jogtudományi gondolkodástípusok jellemzőit, illetőleg alkotta meg a rendsor fogalmát, amelyet elgondolása szerint az állam, a mozgalom és a nép építenek fel.

Az előadások sorát Techet Péter, a recenzált kötet szerzője zárta *Kelsen-, Schmitt-, Forsthoff-kutatások: a német jogtudomány helyzete* című előadásával. Mint elmondta, a náciizmus előretörése miatt sokan a Kelsen-féle pozitivismust okolták, hiszen az elfogadott bármit, amit a jog megfogalmazott. Schmitt ezzel szemben megpróbálta megfejtetni, mit jelent az akarat, a számára eszköz fogalma, amely meg tudja védeni a rendet. Techet szerint azonban csavart jelenthet, ha Kelsennek olyan olvasatot adunk, amelyben radikálisabb, mint Schmitt.

Szerző: Sarnyai Tibor

Fotó: Szilágyi Dénes

Varga Réka mond köszöntő beszédet a könyvbemutatón

Közösségi tanulás Ludovika

Építő közösség, kapcsolati tőke, megfelelő pozíció a munkaerőpiacon – mindez csak néhány előny azok közül, amelyeket a Ludovika Collegium nyújt a hallgatóknak. A három éve indult tehetségprogram – amelyre minden évben tízszeres a túljelentkezés – részleteiről Velkey György László programigazgató beszélt a Bonum Publicumnak.

„A Ludovika Collegiumban a Nemzeti Közzolgálati Egyetem célja, hogy a közigazgatás számára képezzen erős és magas minőségű utánpótlást” – jelentette ki lapunknak Velkey György László programigazgató. „A Ludovika Collegium – amely nem szakkollégium, hanem tehetséggondozó program – 2021 februárjában kezdte meg a működését” – idézte fel. Elmondta, hogy egy szakmai testület dönt arról, az adott félévben milyen kurzusokat hirdetnek meg és milyen tréningeket tartanak. Mindezek mellett a képzési rendszerhez igazodva, gyakornoki helyeket is biztosítanak a hallgatóknak – tette hozzá. „Az egy-egy félévre vonatkozó kurzuskinálattal azért nevezzük tematikus ívnek, mert tágabb témát ölelnek

fel azok a foglalkozások, amelyeken heti két estén kell a fiataloknak részt venniük a szorgalmi időszak 12 hetében” – fejtette ki. Emlékeztetett: az elmúlt hat félévben a résztvevők tanulhattak egyebek mellett az egészségügyi és az oktatási rendszerről, a szociális ágazatról, illetve a város- és biztonságpolitikáról is. Kitért arra, hogy a mostani félévben az energiapolitikáról és a vízdiplomáciáról tudhatnak meg többet az érdeklődők. Beszélt arról is, hogy a tavaszi félévben a magyar elnökséghez kapcsolódóan a kollégisták tanulhatnak az európai uniós politikáról, a mesterséges intelligencia alkalmazhatóságáról a közigazgatásban, valamint a civil szervezetekről.

felsőfokon Collegium

„A Ludovika Collegium másik fontos eleme a mentorprogram, amelyben a már konkrét karriertervvel rendelkező hallgatók mentort kapnak, aki tovább segíti őket a fejlődésben” – ismertette Velkey László György. Hangsúlyozta: a kollégisták érdeklődési köréhez igazodva igyekeznek a mentorokat kiválasztani, ezért az NKE-ről Török Bernát, Pröhle Gergely vagy a prorektor, Koltay András – aki most az NMHH elnöke – is vállalt már mentori szerepet. Kiemelte ugyanakkor, hogy a központi közigazgatásban dolgozó szakemberek, államtitkárok, a Magyar Tudományos Akadémia vagy a civil szféra munkatársai is részt vesznek a mentorálásban.

„A hallgatók egy gyakornoki programban is részt vehetnek, így például a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságnál, a Magyar Külügyi Intézetnél vagy a Magyar Máltai Szeretetszolgálatnál szerezhetnek szakmai tapasztalatot” – részletezte a programigazgató. Hangsúlyozta, hogy külön hallgatói kérésre más szervezeteknél is biztosítanak gyakornoki helyet, ilyen most az Állami Számvevőszék vagy a Semmelweis Egyetemen működő Egészségügyi Menedzserképző Központ. Hozzátette: az NKE Eötvös József Kutatóintézetében is dolgoznak gyakornokként a kollégisták. „Nagyon fontos számunkra a nyelvi képzés is, ezért akinek nincs felsőfokú angol »

Balra a Ludovika Collegium programkabinete, jobbra Velkey György László programigazgató

A Ludovika Collegium negyedik évfolyamába felvételiző fiatalok az NKE campusán

nyelvvizsgálója, annak térítésmentesen biztosítunk lehetőséget tudásának fejlesztésére mindaddig, ameddig meg nem szerzi a bizonyítványt” – jelentette ki Velkey György László. Elmondta, hogy igény szerint más nyelvek oktatását is lehetővé teszik a nyelvi lektorátussal együttműködve.

„A készségfejlesztésre is nagy hangsúlyt helyezünk a Ludovika Collegiumban, ezért ezzel kapcsolatos egyéni vagy csoportos tréningeket szervezünk a hallgatóknak általában hétről hétre” – fejtette ki. Ilyenkor retorikát, érveléstechnikát, nyilvánosság előtti beszédet (public speaking), konfliktuskezelést, időmenedzsmentet és személyes imázsépítést (self branding) is tanulnak a résztvevők – részletezte. Ezeket a nélkülözhetetlen készségeket és képességeket a gyakorlatban is hasznosíthatják a fiatalok azokon a közösségi alkalmakon, amikor meghívott szakértőkkel beszélgetnek, vagy tudományos diákköri munkát végeznek, OTDK-dolgozatot írnak vagy tartalmat fejlesztenek egy honlapra – tette hozzá.

Fontosnak nevezte, hogy a Ludovika Collegiumban különböző érdeklődési körrel rendelkező és eltérő tanulmányokat folytató egyetemisták élnek és dolgoznak együtt. Úgy fogalmazott:

a résztvevők visszajelzései is azt bizonyítják, hogy a műszaki, orvos-, jogász-, közgazdász-, bölcsész-, pedagógus-, társadalomtudományos vagy közgazdasági képzésben részt vevők számos dolgot tanulhatnak egymástól. Elmondta, hogy a kollégisták egyharmada jár az NKE-re, a többiek főként az ELTE, a Pázmány Péter és a Károli Gáspár egyetem jogi, illetve bölcsészettudományi karának hallgatói, de érkeztek egyetemisták a Corvinusról és a Semmelweis Egyetemről is. „A létszámot azért határoztuk meg 35-40 főben, mert úgy látjuk, ekkora csoporttal tudunk még hatékonyan együttműködni annak érdekében, hogy a legmagasabb szinten segíthessük elő mindegyikük fejlődését” – szögezte le.

„A jelentkezésre minden magyarországi felsőoktatási intézményben aktív hallgatói jogviszonnyal rendelkező, harminc év alatti fiatalnak lehetőséget biztosítunk, akár már elsőévesként” – jelentette ki a programigazgató, hangsúlyozva: nem csak az NKE hallgatóit várják. Leszögezte: ha valaki időközben betölti a harmincadik életévét, vagy befejezi a tanulmányait, természetesen maradhat a Ludovika Collegium képzésében. Felhívta ugyanakkor a figyelmet arra is, hogy a Ludovika Collegium nem akkreditált, hanem a nappali tagozatos

tanulmányokat kiegészítő képzés, amelynek során szabadon választható tantárgyakat vesznek fel a hallgatók. Kitért arra is, hogy ha valaki úgy ítéli meg, az élethelyzete miatt nem vállalja az utolsó féléves, kötelező külföldi szakmai gyakorlatot, akkor akár négy vagy öt félév után is lezárhatja a tanulmányait, és megkapja a tanúsítványt azokról a tárgyakról, amelyeket elvégzett.

„Ami mi nyújtunk, az plusz tudás, és nem helyettesíti az egyetemi diplomát” – jelentette ki Velkey György László, aki beszélt arról a kapcsolati tőkééről is, amelyet a Ludovika Collegium jelent a tehetséggondozó programban részt vevők számára. Ez a felsőfokú tanulmányokkal kiegészítve megfelelő pozíciót biztosít a munkaerőpiacon is – hangsúlyozta.

„A Ludovika Collegium a kezdetektől biztosítja hallgatói számára a térítésmentes lakhatást és az ösztöndíjat, amely ugyan teljesítményalapú, de közel 100 ezer forintot jelent, így nagyjából fedezi a szükségleteket” – emlékeztetett a programigazgató, aki szerint épp olyan fontos az egymástól való tanulás és a szakmai közösségépítés, mint a képzés, ezért tették kötelezővé a bentlakást. A képzési rendszer a kezdetek óta nem változott,

a teljesítményértékelést azonban folyamatosan alakítják annak érdekében, hogy minél jobban ösztönözze a hallgatókat. Kitért arra is, hogy ettől a tanévtől a Ludovika Collegium és a szakkollégiumok működését is a Kovács László dandártábornok, az NKE tudományos rektorhelyettese alá tartozó Ludovika Tehetségközpont Osztály látja el, ami fontos előrelépést jelent.

„Azzal büszkélkedhetünk, hogy az elmúlt három év során minden alkalommal közel tízszeres túljelentkezés volt a Ludovika Collegiumba” – emelte ki Velkey György László, aki beszélt a többlépcsős kiválasztásról, amely május és június között zajlik, és anonim módon vesznek benne részt a felvételizők. Kitért ugyanakkor arra, hogy a Belügyminisztériummal együttműködésben kifejlesztett, egységes közszolgálati alapkompenciákat mérő kompetenciatesztet szintén alkalmazzák a hallgatók kiválasztása során.

„Mivel a képzésünk három évvel ezelőtt indult, az akkor beiratkozottak idén fognak nálunk végezni, ezért arról még nincs tapasztalatunk, hogy a képzés birtokában a fiatalok hol tudnak elhelyezkedni, de már jelenleg is számos hallgatónk dolgozik az államigazgatásban” – fogalmazott.

Szerző: Szabó Réka
Zsuzsanna
Fotó: Szilágyi Dénes

Szituációs és problémamegoldó gyakorlatokban is részt vettek a jelentkezők

Célunk világos:

adjunk kiválóan kiképzett katonákat a Magyar Honvédségnek

Folyamatban van a nemzeti tisztképzés új rendszerének kidolgozása, amelynek keretében a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karára (HHK) 2023 szeptemberében felvételt nyert hallgatók az első szemesztert kizárólag terepen, gyakorlattal töltötték. A honvédtisztjelöltek nem maradtak egyedül a terepen, csatlakozott hozzájuk közel százötven katonai végzettséggel nem rendelkező (KVNR) tiszt is, akikkel együtt hajtották végre az Egységes Gyalogostizti Felkészítést (EGYF). Visi Tibor ezredessel, a HHK Katonai Tanfolyamszervező Intézet vezetőjével beszélgettünk a kiképzés újdonságáról.

● 2022 őszén harmincöt fiatal hadnagy egy pilotprogram keretében a Magyar Honvédség (MH) Ludovika Zászlóalj Ócsai Kiképzőbázisán hajtott végre tizenkét hetes komplex gyakorlati és elméleti feladatokat. A képzés az Egységes Gyalogostizti Felkészítés nevet kapta, első évfolyama pedig idén januárban végzett. Mi hívta életre a felkészítést?

Napjainkban forrong a világ, egyre több a nemzetközi konfliktus, ezt hazánk biztonsági környezetében is tapasztaljuk. Éppen ezért hazánk számára kiemelten fontos, hogy a Magyar Honvédségnek jól felkészült tisztjei legyenek minden vezetési szinten, akik képesek hárítani a feladatokat végrehajtani, hiszen kerülhetnek olyan helyzetbe, amikor az

alájuk beosztott állomány tüzet vagy védekezőképességét kell irányítaniuk. Az ehhez szükséges ismereteket most komplex felkészítésen sajátíthatják el. Korábban a katonai végzettséggel nem rendelkezők tanfolyama fedte le a mostani felkészítést, de ezt tavaly beépítették a sokkal inkább gyakorlati fókuszú EGYF-be, így az addigi héthetes kiképzés tizenkét hétre bővült.

● Az EGYF a nemzeti tisztképzés új rendszerének is egyik alappillére. Az új rendszer egyik eleme pontosan az, hogy a honvédtisztjelöltek első feléve „kvázi” parancsnoki felkészítés, amely során egy rövidített szakasparancsnoki kiképzést kapnak, mindezt terepen, gyakorlatorientáltan. Augusztus 21-ével az elsős honvédtisztjelölti állomány bevonult, és megkezdődött az 5+1+2 hetes felkészítés. Az első öt hét maga az alapképzés, de volt egy adminisztrációs hét, amelyen többek között az elmaradt orvosi vizsgálatokat tudták pótolni, illetve volt egy kéthetes lövészalapozó felkészítés is. Mindez október 16-ig tartott, amikor is az EGYF tizenkét hetes képzése kezdődött, és tartott egészen január 19-ig.

● Nem csupán tisztjelöltek, hanem a honvédség kötelékében szolgáló, katonai végzettséggel nem rendelkező tisztok is részt vettek a tanfolyamon. A tisztjelöltek mellett a felkészítésben részt vevők másik fele a katonai végzettséggel nem rendelkező, de már a honvédség kötelékében lévő »

tisztek közül kerül ki, akik vagy olyan szakmával rendelkeznek, amelyre az MH-nak szüksége van (például gazdasági, pénzügyi, jogász végzettségűek), vagy altisztból lett tisztek; ők az alakulatuknál már mindannyian átették alap kiképzésen. Az MH érdeke, hogy olyan szakasparancsnoki besorításba kerülő tisztjei legyenek, akik a katonai felkészítésben szakasparancsnokként tudnak funkcionálni.

● **Hogyan épül fel az EGYF programja?**

A felkészítés három részből áll. Az első az általános ismeretkörök, egyéni felkészítés, amely három hetet ölel fel. Az MH-ban két éve egységes program szerint hajtják végre az alap kiképzést, azonban akik korábban estek át az alap kiképzésen, azok néhány kiképzési feladatot nem hajtottak végre. Éppen ezért van egy egyéni szakasza a felkészítésnek, ekkor a fegyverismeret, a lőszerismeret, az egyéni fegyverhasználat, az egyéni lövészeti feladatok, az alapfogalmak értelmezése, a vezetésirányítás kerül a középpontba. Az egyéni szakasznak köszönhetően kompenzálhatók a különböző időben végzett alap kiképzésből adódó különbségek is, ami azért kifejezetten fontos, mert elengedhetetlen feltétele a kötelek kiképzésre való továbblépésnek.

A második és harmadik szakasza a rajkötelék-kiképzés, illetve a szakaszkötelék-kiképzés. Szükség van a rajkötelék-felkészítésre hiszen a szakasparancsnoknak tökéletesen ismernie kell a raj feladatát, működését, vezetését, fegyverzetét, különben nem tud megfelelő feladatot szabni, kiosztani számukra. Ez adja az EGYF egyik törzsanyagát. A rajkötelék-felkészítés három hét időtartamú, és köteleklövészettel zárul. A szakaszkötelék fázisa hat hétből áll, és magában foglalja a parancs vételét és feldolgozását, a szakasz tüzeinek vezetését, eljárásrendeket, harcászati,

műszaki és térképismereteket, a terep elemzését stb. Komplex harcászati szintű feladatokat dolgoznak fel és hajtanak végre. Ez komoly fizikai, mentális és szellemi megterhelés is.

● **Január végén zárógyakorlattal ért véget az első tanfolyam. Milyen feladattal kellett megbirkózniuk a résztvevőknek?**

Az EGYF szakaszkötelék éleslövészeti feladattal zárult (az EGYF-zászlóaljban 12 szakasz volt – a szerk.). A szakaszkötelék-lövészet során a szakasznak el kellett foglalnia egy kiinduló terepszakaszt, körletet, amelyből végrehajtottak egy menetet. Ezután foglalták el a kijelölt védelmi állásait, és kezdték elpusztítani az ellenséget, illetve lefogni az ellenség tüzeit. A védelemből támadásba ment át a szakasz, betörték az ellenség állásait, és elfoglalták azokat.

A szakasparancsnoknak tudnia kellett, hogyan kérjen tüzéségi tűztámogatást, amit imitálni is tudtunk éles aknavetőtüzzel. Tudnia kellett a rajokat és a támogató géppuska tüzeit vezetni, mozgatni, ami nagyon komplex feladat.

Itt nem beszélhetünk arról, hogy például öt-tíz méteren, egymásnak hangos vezényszó átadásával tudták vezetni szakaszukat, hiszen az arcvonal két-háromszáz méter széles. Kiemelném, hogy a zárószakaszon két honvédtisztjelölt is elismerést kapott Lippai Péter dandártábornok dékántól, mert a szakaszlövészeti feladatokat kiválóan oldották meg.

● **A pilotprogram háromtucatnyi résztvevője csak a kezdet volt: az első**

évfolyam létszáma ennek többszöröse volt, ami komoly kihívást jelentett a szervezők számára.

Az EGYF zászlóalja négyszázhusz fő körül alakult. 216-an vonultak be honvédtisztjelöltként, közülük 190-en fejezték be az alap kiképzést. Az EGYF-et 185 honvédtisztjelölt kezdte meg, akik mellé a Kiképzési Csoportfőnökség szervezésében 144 fő KVNRE-es csatlakozott. Az MH biztosította a felszerelést, a fegyvert, a lőszer, illetve minden, a kiképzéshez szükséges anyagot. Egy ilyen zászlóalj működéséhez nagyon komoly törzs is kell, hiszen nagy mennyiségű személyi, logisztikai, egészségügyi feladat állt elő.

● **Milyen kihívásokkal szembesültek a tanfolyam során?**

A Magyar Honvédség Böszörményi Géza Csapatgyakorlótér Parancsnokság Táborfalva Kiképzőbázis területe, adottságai kiválóan megfelelnek a terepgyakorlatok, foglalkozások végrehajtására, a kötelek (akár század nagyságrendű) egyidejű kiképzési foglalkozásainak levezetésére.

A táborfalvai kiképzőbázis azonban korlátozottan volt alkalmas ennyi ember elhelyezésére; azt hiszem, ez jelentette a legnagyobb kihívást. Sajnos itt nem voltak 21. századiak a körülmények, inkább igazi harci, tábori körülményeknek mondanám, köszönhetően például a harmincfős körleteknek. A kiképzés másik nagy kihívását a szabad ég alatti mínusz hat fokos hidegben eltöltött éjszakázások jelentették. Ennek ellenére sem volt nagy a lemorzsolódás a felkészítés során; csupán 25-en távoztak, ami nagyon jó aránynak számít.

● **Milyen visszajelzések érkeztek a résztvevőktől?**

Nagyon sok résztvevő dicsérte az egész felkészítés hangulatát, illetve a kiképzőket. A honvédtisztjelöltek azért jöttek hozzánk tanulni, hogy „katonásdit” játsszanak; itt megkapták. Nagyon sok poszt jelent meg róluk

a közösségi médiában, ahol szintén pozitív visszajelzések érkeztek; a szülők is hasonlóan jó véleménnyel voltak a felkészítésről. Volt olyan KVNRE-es résztvevő is, aki boldogan újságolta, hogy egy hét alatt hat kilót fogyott; hát igen, ilyen pozitív hozadéka is van az intenzív kiképzésnek (nevet).

Tudok említeni két-három olyan altisztból lett tisztet is, akik végrehajtként vettek részt az EGYF-ben, majd kiképzővé váltak, hiszen olyan nemzetközi tapasztalatuk is volt, amelybe be tudtunk építeni a felkészítésbe.

● **Milyen tapasztalatokat lehet levonni a kiképzés befejeztével?**

Az EGYF-re szükség van – ez a legfontosabb. Azonban az infrastrukturális lehetőségek nem tudják biztosítani négy-öt száz fő megfelelő körülmények közötti elszállásolását. A mostani helyszínek nagyjából kétszáz fős létszámnak ideálisak, ezt figyelembe kell venni a következő évfolyam esetében. A tervezés során helyszíneként próbáltuk a Zrínyi Miklós Laktanya és Egyetemi Campust is minél jobban bevonni, hiszen itt könnyebben megoldott a résztvevők számára a hétféle hazamenetel.

A Honvéd Vezérkar jelenleg azon dolgozik, hogyan lehet megoldani a bázisok fejlesztését úgy, hogy elhelyezhető legyenek zászlóalj-kötelék-szintű alegységek. A HVK Kiképzési Csoportfőnökség hamarosan összehívja azt a tapasztalatfeldolgozó értekezletet, amely lehetőséget biztosít a hibák kiküszöbölésére és egy jobb felkészítés megtervezésére. Erre már összeállítottunk egy anyagot a tapasztalatainkkal, amely belső egyeztetésen van. Célunk világos: minél jobb körülmények között, jó kiképzési feltételekkel adjunk kiválóan kiképzett katonákat a Magyar Honvédségnek!

Szerző: Szilágyi Dénes

Fotó: Kertész László/HM Zrínyi Nonprofit Kft., honvedelem.hu

„Ha Németország rossz állapotban van, annak egész Európa látja kárát”

Németországban van kultúrája az utcai megmozdulásoknak, bár az is biztos, hogy ezek az utóbbi időben vagy szakszervezeti, vagy pedig környezetvédelmi kezdeményezésre, de mindenképpen valamiféle baloldali indíttatással szerveződtek meg – emelte ki Pröhle Gergely, a John Lukacs Intézet programigazgatója, korábbi berlini nagykövet a németországi gazdatüntetésekkel kapcsolatban.

A szakértő úgy véli, a mostani történések mögött az általános politikai elégedetlenség áll, amely a többi között a politikai-ideológiai küzdelmek következménye.

Az utolsó csepp a pohárban

Nagyjából egy hónapja tört ki a káosz Németországban: német gazdák kezdtek tüntetni a balliberális kormány megszorításai ellen és azért, mert Berlin megszünteti a mezőgazdasági gázolajkedvezményt. Pröhle Gergely, a John Lukacs Intézet programigazgatója kérdésünkre kifejtette: a felszínen arról van szó, hogy egy adókedvezményt vonnak meg tőlük, történetesen amiatt, hogy a költségvetésben az

Alkotmánybíróság döntése nyomán 17 milliárd eurós hiány keletkezett. De ez nem jelentene nekik akkora anyagi érvágást, hogy ekkora zundülés legyen belőle. Pröhle Gergely szerint ez csak az utolsó csepp volt a pohárban, amelyben gyúlik már egy ideje a mérgezett víz.

Az igazgató emlékeztetett: az elmúlt évtizedekben Németország annak jegyében, hogy a költségvetése ne legyen deficit, nagyon sok olyan stratégiai beruházást mulasztott vagy halasztott

el, amely most bosszulja meg magát: gondolhatunk akár az útfelújítások elmaradására, akár a vasútvonalak rossz állapotára, akár a hadsereg állapotára, ami most kiemelt téma. Ezek mind-mind azt jelzik, hogy az újraegyesült Németország egyrészt nagyon sok pénzt fektetett a keleti tartományok felzárkóztatásába, másrészt ezeket a stratégiai fejlesztéseket nyugaton már elhanyagolta. Pröhle Gergely kiemelte azt is, hogy a két évvel ezelőtti kormányalakítás is megnehezítette az ország helyzetét, amikor is a hosszú CDU vezette nagykoalíciót furesa összetételű kormány váltotta fel, ahol mindenkinek nagyon különböző szempontjai voltak. Mint kifejtette, erre még rá lehetett húzni a modernizáció jelszavát, de a részleteket tekintve az egyik oldal a szociális kiadások növelésében, a másik a környezetvédelmi beruházások növelésében, a liberálisok pedig ezzel szemben az adóssághelyben és a fiskális szigorban látták a modernizáció útját.

A távolból is látszik, hogy ez súlyos ellentmondás – hívta fel a figyelmet Pröhle Gergely.

A szakértő kitért arra is, hogy nagyon sokáig a német politikai rendszer erényként tekintették, hogy minden tartományban más politikai konstelláció létezik, amelyek nagy befolyással rendelkeznek az adott tartomány életében. Előfordulhatott az, hogy az a párt, amelyik tartományi szinten koalíciós partner, szövetségi szinten ellenzéki helyzetben van, vagy éppen fordítva, ami így az egész politikai kultúrát sokkal tapintatosabbá, konszenzusorientáltabbá tette – vélekedett az igazgató, aki hozzátette, hogy ez a felállás akkor működik jól, amikor nincsenek bajok az országban. Úgy látja, a föderatív berendezkedés sokszínűsége, ami más esetben előny, a mostani, problémás időben kifejezett hátrány.

Már nem az ígéret földje?

Fontos megemlíteni, hogy korábban Németország nem pusztán az Afrikából érkezőknek, de még a Kelet-Európából Nyugatra tekintőknek is az ígéret földje volt. Ehhez képest most késnek a vonatok, adott esetben nem is járnak, folyamatosan dugó van az autópályákon. A patikákban számos esetben járvány idején nincs elég gyógyszer, hiányoznak gyerekeknek szükséges lázcsillapítók. Tehát olyan, mindennapi gondokkal szembesülnek azok, akik eddig el voltak kényeztetve, ami érthetően elégedetlenséget szül,

ingerültté teszi őket. Ez a helyzet korábban teljesen elképzelhetetlen volt. Pröhle Gergely kiemelte azt is, nem lehet elmenni amellett sem, hogy a 12 év hitleri uralom alapjaiban befolyásol minden olyan megnyilvánulást, amely kicsit is hajaz bármiféle karakteresen, vagy adott esetben radikálisan jobboldali gondolatvilágra. A nyugat-európai politikai kultúra elég régóta tréningezte erre az ország nyugati felén élőket. Ezért van az, hogy az Alternatíva Németországiért (AfD) pártnak az ország nyugati részén kisebb a támogatottsága. »

mint a keleti részén, ahol helyenként meg már akkora, hogy szinte megkerülhetetlen politikai erővé vált: Szászországban, Tübingiában, Brandenburgban 30 százalék fölött van az AfD, tehát a legnépszerűbb párt, de népszerűsége országosan is 20 százalék fölé kúszott.

Látható tehát, hogy számos bizonytalansági tényező, a gazdasági nehézségek és a politikai instabilitás együtt jellemző Európa legnagyobb és eddig legerősebbnek mondott tagállamára – hangsúlyozta Pröhle Gergely. Kiemelte

azt is, hogy a magyar–német gazdasági kapcsolatok volumenét tekintve, hogyha Németországban gazdasági bajok vannak, vagy adott esetben gazdasági és politikai együtt, az Magyarországra nézve igen kellemetlen. Hangsúlyozta, hogy a németországi bajok eszkalálódása senkinek nem érdeke: most már a franciák is látják, hogy a helyzet oly mértékben veszélyezteti az európai versenyképességet, hogy ez rájuk is kihat, ugyanis úgy tűnik, 2024 közepéig mindenképp recesszióban marad a német gazdaság.

Német gazdák tüntetnek traktorokkal történelmük legnagyobb tüntetés hullámában a kormány megszorításai ellen

Az igazgató kitért arra is, hogy eddig létezett az a 300 éves modell, amely a két kontinentális hatalom, Németország és Oroszország együttműködéséből eredt. Mint mondta, a két ország kapcsolata mindig úgy nézett ki, hogy volt a fejlett német technológia és az olcsó orosz energia, és ez a '60-as évek vége óta oly mértékben kiteljesedett, hogy a német energiaellátásnak közel felét az Oroszországból jövő olcsó energia tette ki. Mára ez gyakorlatilag elveszett – hívta fel a figyelmet Pröhle Gergely. Tehát ha Németország rossz állapotban van, akkor ennek egész Európa látja kárát. Hozzátette, hogy elemzések szerint az Amerikai Egyesült Államok bevétele abból, hogy cseppfolyósított földgázt szállít Németországba ötször-hatször annyi, mint amennyi pénzt az orosz-ukrán háborúra szánt.

Hiányzik a meghatározó politikus

Nem érzem azt, hogy lenne valamiféle agytröszt, amely felvázolná azokat a megoldásokat, amelyek többek között akár az ország döntéshozatali reformját, akár az úgynevezett politikai szélsőségekkel kapcsolatos álláspont változását, akár a háború árnyékában az energiaellátás normalizálását hozza magával – emelte ki az igazgató. Hozzátette, arra sincs megoldás, hogy hogyan állnak majd a háború utáni Oroszországhoz. Szerinte Németországban mindig az a kérdés, hogy ki meri ezt kimondani, vagyis ki az, aki mély levegőt vesz, és olyat mond, ami adott esetben szembe megy a mainstream állásponttal. Pröhle Gergely úgy véli, egyelőre nem látszik az a politikus, aki magára vállalná ezt a szerepet.

Szerző: Harangozó Éva

Fotó: DPA

Gabriel Attal

a francia történelem legfiatalabb miniszterelnöke

Közel húsz hónap után Élisabeth Borne lemondott Franciaországban a miniszterelnöki pozícióról, ezzel megnyitva az utat Gabriel Attal előtt, aki január közepén az ország legfiatalabb kormányfőjeként kezdte meg hivatali idejét. Hogy mire számíthatunk a Matignon-palota elsőszámú lakójától, arról Gát Ákos Bencét, a NKE Európa Stratégia Kutatóintézet kutatóját kérdeztük.

„Nem lepődtek meg a franciák, mert lehetett sejteni, hogy Gabriel Attal lesz az új miniszterelnök” – hangsúlyozta a frissen kinevezett kormányfőről Gát Ákos Bence, az NKE Európa Stratégia Kutatóintézet kutatója. Év elején felbolydult a francia közvélemény, ugyanis kiderült: lemondott Élisabeth Borne miniszterelnök, és helyére Emmanuel Macron kinevezte Gabriel Attalt, korábbi oktatási miniszterét. Nem mellesleg, mióta a mostani elnök 2017-ben megkezdte hivatali idejét, Attal már a negyedik politikus, aki miniszterelnökként irányítja a kabinetet. Gát Ákos Bence a politikus háttéréről elmondta: a 34 éves korábbi tárcavezető lett az 1958-ban kezdődött V. köztársaság legfiatalabb kormányfője. Gabriel Attal Emmanuel Macron 2016-ban alakult pártjának, a La Renaissance-nak alapítói közé tartozik, sőt egy ideig szóvivőjük is volt. Benne nagy politikai potenciált lát Macron elnök, a Macron-éra élvonalbeli politikusának számít – emelte ki Gát Ákos Bence. Kifejtette, hogy Attalnak nagyon magasan mérték a népszerűségét, egyes közvélemény-kutatási adatok szerint kinevezése előtt a legnépszerűbb francia politikusok

közé tartozott. Ezt az eredményt főleg annak köszönheti, hogy még oktatási miniszterként számos rendpárti intézkedést hozott, többek között betiltotta az intézményekben az egyik jellegzetes muszlim női viseletet, és a teljesítményalapú értékelési rendszerre nagy hangsúlyt fektetett. A szakértő szerint nem kerülhető ki, hogy a jelenlegi miniszterelnök lojális, bizalmi embere a francia elnöknek, Attal tehát igen komolyan veszi munkáját. A Macron-féle rendszerről nem lehet állítani, hogy nyitottak lennének a szélsőségek felé – emelte ki a szakértő, kifejtve, hogy a mostani elnök emberei a baloldaltól jöttek, és annak ellenére, hogy középre pozícionálták magukat, a hagyományos baloldali értékek alapján, egyértelműen baloldali-liberálisnak számítanak. Ugyanakkor van bennük pragmatizmus, példaként ide sorolható egy-egy rendpárti intézkedésük. A La Renaissance nevű kormánypártnak és centrista szövetségeseinek nincs abszolút többsége a nemzetgyűlésben, és látható az is, hogy a képviselőházban egyre nagyobb nehézségekbe ütközik különböző törvénytervezetek elfogadása is.

Attalnak már hivatali ideje első napjaiban szembe kellett néznie a gazdaság-újratervezésekkel, amelyeket eddig igyekszik agilisen kezelni. Kiment a helyszínekre, tárgyalt a gazdákkal, sőt engedményeket tett nekik. Gát Ákos Bence szerint ezzel azért még nincs megoldva a gazdák helyzete, további tüntetések várhatóak. A szakértő kiemelte, hogy szemben a brüsszeli elittel, Franciaországban elejét akarják venni az újabb tüntetéshullámoknak. A helyzethez hozzátartozik az is, hogy mind Attal, mind az elnök, Macron nem fél szembenézni a problémákkal, és ha úgy hozza a helyzet, tárgyalni az emberekkel.

Ezt a hozzáállását Attal tudja is „kamatoztatni”, ugyanis több hete tartanak a gazdaság-újratervezések Franciaországban: a demonstráló mezőgazdasági dolgozók február elején sem vonultak le a francia városokba vezető utakról, sőt a traktoros blokádnak egyre közelebb húzódik Párizshoz. Hangsúlyozzák, hogy a kormány folyamatos megmozdulásokra számíthat, amíg nem teljesíti a kéréseiket. A tüntetők magasabb jövedelmeket követelnek, és kevesebb környezetvédelmi előírást szeretnének. Szerintük az uniós szabályozások hatalmas plusz terheket rónak rájuk, miközben semmi sem védi őket az olcsó, de rosszabb minőségű importtermékektől. A francia gazdák pár napja állítottak fel útzárákat a nagyvárosokba vezető sztrádákon, megmozdulásukat az uniós csúcstalálkozóhoz igazítva. Nem mellékes »

tény, hogy Franciaország az Európai Unió legnagyobb mezőgazdasági termelője, ezért a francia kormány is igyekszik megoldást találni a problémára.

Gabriel Attal általános politikai irányvonalának bejelentését a vártnál is nagyobb érdeklődés övezte január utolsó napjaiban. Az MTI tudósítása szerint az új miniszterelnök a nemzetgyűlésben január 30-án elmondott programbeszédében kijelentette, hogy – megfogalmazása szerint – tartja az eddigi irányt annak érdekében, hogy a GDP-hez mért államháztartási hiány 2027-re 3 százalék alá csökkenjen, különösen a kiadások ellenőrzésének

Emmanuel Macron (jobbra) a nemzetközi hírportálok címlapjára került azzal, hogy Gabriel Attalt jelölte Franciaország új miniszterelnökének

és a nem túl sok adóemelésnek köszönhetően. A kormányfő Franciaország bürokráciamentessé tételét is szorgalmazta. Mint mondta, „2027-re vissza kell vinnünk az államháztartási hiányt 3 százalék alá, köszönhetően a nagyobb növekedésnek, a nagyobb aktivitásnak, a kiadásaink ellenőrzésének, nem pedig a túl sok adóztatásnak” hozzátéve, hogy az első megtakarítási javaslatokat a következő költségvetést illetően márciusban jelenti be.

A miniszterelnök szerint Franciaország visszaerősödésének előfeltétele a költségvetési felelősség. Gabriel Attal kiemelte, hogy Franciaországot szeretné bürokráciamentessé tenni, utalva a hatvanmilliárd euróra, amely évente szerinte „a mindennapi élet bürokratikus eljárásai és bonyolultsága miatt” vész el. Bejelentette, hogy nyár után a munkajog reformjának új szakaszát indítja

el, hogy felszabadítsa a kis- és középvállalatok energiáit, a mindennapi munkájuk jelentős egyszerűsítésével, és azáltal, hogy lehetővé válik számukra, hogy bizonyos szabályokról közvetlenül, vállalatokon belül tárgyaljanak. Gabriel Attal szerint ez az egyszerűsítési törekvés nem korlátozódik a munka világára. Szerinte a francia lakossággal, a szakemberekkel, a képviselőkkel együtt fogják felmérni a megszüntethető vagy egyszerűsíthető normákat, s meg fogják vizsgálni azokat az eljárásokat, amelyek javítani lehet. „Minden téma terítéken van” – hangsúlyozta.

A miniszterelnök jelezte azt is, az idei évtől lehetővé válik, hogy az ország bármely pontján online lehessen panaszt tenni. Azt is elmondta, hogy minden szerv, bizottság és egyéb, amelyek az elmúlt 12 hónapban nem üléseztek, megszűnnek. „Ahol csökken a bürokrácia, a szabadság nyer teret” – mondta.

A gazdák követeléseit a nemrég kinevezett francia miniszterelnök is megemlítette kedden a nemzetgyűlés előtt tartott programbeszédében. „Az előírásokon tudunk lazítani. Múlt pénteken bejelentettem, hogy eltörölünk tíz nemzeti szabványt a gazdáink számára, és ezt még több követi majd. Az egyik déli megyében mindössze egy hét alatt megállapodott a helyi vezetés a termelőkkel négy prefektusi rendelet hatályaon kívül helyezéséről. Ezt a logikát ezen héten az összes francia megye átveszi” – fogalmazott Gabriel Attal. A helyi előírások enyhítése mellett a kormányfő új adóintézkedéseket is ígért, amelyek befektetéseket vonzhatnak majd az agrárágazatba. Emellett a politikus bejelentette, hogy felgyorsítják a támogatásokhoz való hozzáférést, így a gazdák március közepéig megkaphatják a pénzt.

Szerző: Harangozó Éva

Fotó: Dennis Allard/Leextra/Opale, Franciaország washingtoni nagykövetsége

„Székelyföld autonómiájáról továbbra sem tett le a székelység”

A székely autonómiával kapcsolatban politikai pártokon és ideológiákon átívelő konszenzus van a román társadalomban, a székely zászlót ért nacionalista támadások pedig a tudatos asszimiláció politikájának példái – értékelte Tárnok Balázs azt, hogy tavaly december 28-án a román parlament leszavazta az RMDSZ Székelyföld autonómiájára vonatkozó javaslatát. A Nemzeti Közszolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpont (EJKK) Európa Stratégia Kutatóintézet (ESKI) vezetőjével egyebek mellett arról beszélgettünk, mi a realitása Erdély teljes autonómiájának. Megkérdeztünk ugyanakkor egy Székelyföldön élő településvezetőt és egy helyi lakost is, akik megerősítették: „a román nacionalizmust a politika erősíti, a kisemberek békében élnek a magyarokkal”.

„Jelenleg elég távolinak tűnik a politikai realitás szempontjából az, hogy Székelyföld területi autonómiája megvalósul” – jelentette ki Tárnok Balázs. Ennek okairól az NKE EJKK ESKI vezetője elmondta: a kérdésben politikai pártokon és ideológiákon átívelő konszenzus van a román többségű társadalomban, az állam egysége elleni támadásként értékelik. Emlékeztetett: ez az ötödik alkalom volt 2004 óta, hogy a román parlament elé terjesztették a székely autonómiával kapcsolatos javaslatot. „Ahogy korábban, úgy most is, a románok lényegében lesöpörték az asztalról a kezdeményezést, amelyet csak a betérjesztők szavaztak meg” – idézte fel a tavaly decemberi történéseket Tárnok Balázs. Kitért arra, hogy a 2019-ben negyedik alkalommal benyújtott autonómia státútumról szóló javaslatot »

2020-ban a román parlament nem tűzte napirendre megfelelő határidőn belül, ezzel lényegében hallgatólagosan elutasította azt. Hozzátette: később a román törvényhozás a korábbi hagyományoknak megfelelően állította meg az előterjesztést. Leszögezte: valójában egyik alkalommal sem volt realitása annak, hogy a javaslat sikerrel járhat, amivel a mostani betérjesztők, az RMDSZ-es Zakariás Zoltán és Kulcsár-Terza József is tisztában voltak. „Ez inkább visszatérő jelzés a román többségnek arra, hogy Székelyföld autonómiájáról továbbra sem tett le a székelység” – fogalmazott az EJKK ESKI vezetője.

„Bármilyen, ami ezzel kapcsolatban idén történik – akár magyar részről a státútum betérjesztése, akár a rendkívül vehemens román nacionalista és magyarellenes reakciók –, bizonyos megközelítésben mind a választási kampány részeinek tekinthetők” – hívta fel a figyelmet Tárnok

Balázs. Kifejtette: Romániában idén összesen négy voksolást tartanak, ugyanis a június 9-i európai parlamenti választás után ősszel országgyűlési, önkormányzati és elnökválasztás is lesz – részletezte. Hozzátette: a 2024-es év tehát a kampány jegyében telik majd, és a pártok a szavazatok maximalizálására törekuszenek.

„Az is érdekes kérdés azonban, hogy a magyar közösségen belül hogyan vélekednek Székelyföld autonómiájáról, ugyanis Erdély nem csupán Székelyföldet jelenti, ami egy sziget a területen belül” – mutatott rá az EJKK ESKI vezetője. Úgy fogalmazott: az RMDSZ – amely most az autonómiajavaslatot betérjesztette – egy ideje egyeduralkodó az erdélyi magyar pártok között, de az Erdélyi Magyar Néppárt és a Magyar Polgári Párt egyesüléséből létrejött Erdélyi Magyar Szövetség is foglalkozik a kérdéssel. „Tévedés lenne viszont azt állítani, hogy az erdélyi magyarságon belül konszenzus

van Székelyföld autonómiájával kapcsolatban” – jelentette ki. Rámutatott: politikai közösség szempontjából az erdélyi magyar közösségnek – ideértve a Partiumot és Székelyföldet is – az az érdeke, hogy összefogjon, mert el kell érnie a parlamenti bejutási küszöböt. „Mindezekkel együtt véleményem szerint Székelyföld autonómiája természetes és jogos vágy, amelyet hiba lenne elhanyagolni” – összegezte. Hozzátette ugyanakkor, hogy a teljes erdélyi autonómiának azért van még kevesebb realitása, mert a korábban színmagyar területek közül is egyre több az olyan, ahol már a románok vannak többségben.

„Erdélyben a magyarok hagyományosan magyar pártra szavaznak, ami jelentős előny az erdélyi magyar politika számára, míg ugyanez nem mondható el például a felvidéki magyarokról, akik egyre nagyobb számban szavaznak szlovák politikai formációkra” – emlékeztetett Tárnok Balázs, hangsúlyozva: egész

A csíksomlyói búcsú a magyarság összetartozásának szimbóluma, a hármashalom oltárnál minden évben több százezer honfitársunk gyűlik össze

Erdélyi székelykapu

Románia szempontjából fontos, hogy az RMDSZ bekerüljön a parlamentbe, mert ha kikerülne a törvényhozásból, az komoly anomáliát okozna a román belpolitikában. „A román–magyar viszonyhoz és a kiegyensúlyozott román politikai működéshez eddig is sajátosan járult hozzá az, hogy az RMDSZ ott volt a parlamentben, legtöbbször a kormányban is, mert egyensúlyban tartotta azokat az etnikai kérdéseket, amelyekről azt feltételezhetjük, hogy az országot belülről feszíthetik” – fogalmazott.

„Ilyen például az is, hogy egy normálisan működő államban a nemzeti kisebbségek szabadon használhassák a szimbólumaikat” – fejtette ki az EJKK ESKI vezetője a székely zászló miatti, minősíthetetlen román nacionalista támadásokra reagálva. „Az a jog és egyenlőség kérdéséhez tartozik, hogy nincsenek első és másodrangú állampolgárok egy társadalomban” – szögezte le. A Székely Nemzeti Tanács kezdeményezésére, a 2000-es évek elején megalkotott székely zászló elleni kirohanásokat a szándékos asszimilációs politika, a kulturális térfoglalás egyik példaként értékelte,

mert szerinte ezzel a románok azt próbálják megakadályozni, hogy a helyi magyar közösség megélhesse saját nemzeti identitását, elhagyja azt, és csatlakozzon a többséghez.

„Ez minden szempontból téves út, amely a nemzetközi kötelezettségeket is sérti, ezért minden eszközt be kell vetni azért, hogy a székelység saját szimbólumait használhassa” – erősítette meg.

„Az, hogy nem engedik a magyar vagy a székely zászlót a házaikra kitenni, illetve időnként betiltják a megemlékezéseket a nemzeti ünnepeinken, nagyon bánt bennünket” – jelentette ki lapunknak Marika, aki férjével él Székelyföldön. Emlékeztetett a Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktáborban lezajlott atrocitásokra is. Hangsúlyozta ugyanakkor, hogy a magyar és a román kisebbség békében megfér egymás mellett, és megadja a tiszteletet egymásnak, ha „fentről nem piszkálják”. Ezzel arra a már említett szélsőséges román pártra utalt, amely a közeljövőben esedékes választások előtti kampányban folyamatosan gyűlöletet szít a magyarok ellen.

Marika kitért arra is, hogy a kisebbségi lét hátrányait a mindennapok során azért nem érzik, mert beszélnek románul. Felidézte, hogy az iskolában magyarul tanultak, de azt vallja: mivel Romániában laknak, fontos, hogy ismerjék az ország nyelvét. Úgy fogalmazott: szívvel-lélekkel szeretnék, ha Székelyföld autonómiája megvalósulna, de véleményük szerint ennek csak minimális esélye van.

Amellett, hogy az értelmiség nagy része támogatja a székelyföldi autonómiát, az 1990-es évek után többször fordult elő az, hogy valódi jelentőségét elvesztve a politikai törekvések eszközévé vált – erről már Péter Lukács beszélt a *Bonum Publicum*-nak. Csíksicsó polgármestere – aki nyolc éve vezeti a települést és idén is indul a választásokon – szerint gazdasági, politikai, oktatási szempontból is hasznos lenne, ha Székelyföld autonóm terület lehetne, mert ez a magyarság megmaradásának záloga. „Mindez a pályázati pénzek elnyerése szempontjából is jelentős eredményekkel járna” – mutatott rá, hangsúlyozva: ha magyar nyelvű pályázati képzéseket is indítanának, vagy lehetővé tennék a dokumentáció magyar nyelvű benyújtását, több szakember segítségét tudnák igénybe venni.

„Ha nem is mondják ki, a hivatali kommunikációban is ott van az a rejtett cél, hogy a román nyelvű ügyintézés hatására is még kevesebben vallják magukat magyarnak és beolvadjanak” – figyelmeztetett Péter Lukács. Fontosnak nevezte azt is, hogy a kormányban legyenek magyar tisztviselők a könnyebb ügyintézés érdekében. Emlékeztetett: a korábbi koalíció magyar minisztereinek tevékenységét például a családtámogatások terén még a román polgárok is elismerték. Megerősítette: a román nacionalizmust a politika erősíti, a kisebbségek békében élnek a magyarokkal.

Szerző és fotó: Szabó Réka Zsuzsanna

A Duna kutatása kiemelt jelentőségű

Nem most figyeltek fel a Dunára, az emberek mindig is tisztában voltak azzal, hogy fontos – emelte ki Ács Éva, az NKE Víztudományi Kar Hidrobiológiai Kutatócsoport vezetője. A professzor asszony a Bonum Publicumnak adott interjújában kifejtette, hogy mit jelent pontosan a Duna-kutatás, és annak nemzetközi munkájába egyetemünk kutatói hogyan tudnak bekapcsolódni.

A kezdetek

A Duna hazai, intézményesített kutatása a múlt század közepére nyúlik vissza, amikor is a Nemzetközi Duna-kutató Közösség kezdeményezésére Magyarországon 1957-ben létrehozták a Magyar Dunakutató Állomást, Dudits Endre professzor vezetésével – elevenítette fel Ács Éva, az NKE Víztudományi Kar Hidrobiológiai Kutatócsoportjának vezetője. Ez volt Közép-Európában az első olyan intézet, amelynek elsődleges feladata volt, hogy a Dunával foglalkozzon. Ugyanakkor tény, hogy bár korán megalakult az intézet, az akkor még szocialista Magyarország, meglehetősen elzárva a világtól, nem tudta átvenni a folyó kutatásában a vezető szerepet.

A rendszerváltás után szerencsére aktívabb szerepet tudtunk már vállalni. A Duna védelmére és fenntartható használatára irányulóan 1994-ben Duna Védelmi Egyezményt (DRPC) írt alá 11 Duna menti állam, amelyet 1998-ban ratifikáltak. Az egyezmény fő célja annak biztosítása, hogy a Duna vízgyűjtőjén belül a felszíni és felszín alatti vizeket fenntartható és igazságos módon kezeljék és használják fel.

2000-ben az ICPDR szerződő felei az ICPDR-t jelölték ki az EU Víz

Keretirányelv (VKI) határokon átnyúló vonatkozásai végrehajtásának platformjaként is. Az ICPDR irányításával 2001 óta 6 évente közös dunai felméréseket (Joint Danube Survey, JDS) szerveznek, amelyek segítik a Duna menti kormányokat a Duna Védelmi Egyezmény végrehajtásában, valamint az EU VKI

A JDS fő célja, hogy megbízható és összehasonlítható információkat állítson elő a Duna teljes hosszában, beleértve a fő mellékfolyóit is, a vízminőség gondosan kiválasztott elemeiről. Az NKE három munkatársa is tagja a biológiai törzscsoportnak, amelyet tíz munkacsoport alkot.

követelményeinek teljesítésében. Ezeknek szintén van vezetője és helyettesei. A Vízellátási és Csatornázási Tanszékről Knisz Judit tudományos főmunkatárs, a környezeti DNS, Prof. Ács Éva kutatóprofesszor és Trábert

Zsuzsa projekt szakmai főreferens pedig a fitobentosz-munkacsoportban töltenek be vezetőhelyettesi szerepet. A munkacsoport-vezetők és helyetteseik feladata irányítani a munkacsoportot és az adott élőlénycsoporttal kapcsolatos feladatokat, amelyek a protokollok elkészítésén túl kiterjednek többek között a mintavételektől a minták feldolgozásán át egészen az eredmények kiértékelésének irányítására és a jelentések elkészítésére is.

Természetes tisztító folyamat

A Duna sok embernek ad ivóvizet. Magyarország ivóvízellátásának mintegy 35 százaléka a Duna menti vastag kavicsrétegen átszűrődő, úgynevezett parti szűrésű vízbázisból származik, amely napjainkban még jól működő rendszer, a parti szűrésű kutak ivóvíz-minőségű vizet szolgáltatnak. Az úgynevezett csápos kutakat úgy kell elképzelni, hogy kavicsrétegbe merítik csőcsápjait, ahol ezen a kavicsrétegen szűrődik át a víz. A kavicsokon – alapvetően baktériumokból álló – előbevonat van, amely elvégzi helyettünk azt a természetes tisztítási folyamatot, vagy divatos szóval élve ökoszisztéma-szolgáltatást, hogy a csápos kutakból kivett vizet »

Vízen a Víztudományi Kar
Porter mérőhajója

már nem kell utótisztítani – emelte ki a professzor. Emellett a Duna számos egyéb, az ember szempontjából fontos ökoszisztéma-szolgáltatást is ellát, mint például a rekreációt vagy a hajózást; de a benne élő élőlényeknek köszönhetően hatalmas a természetes tisztuló képessége is. A Duna Európa történetében és fejlődésében ugyanolyan fontos és meghatározó szerepet játszik, mint a Nílus az egyiptomi kultúra kialakulásában – emelte ki Ács Éva.

A víz hőmérsékletének emelkedése nem jó jel

Mostanában ugyanakkor még jobban oda kell figyelni a Dunára, mert sajnos inváziós folyosó is – hangsúlyozta Ács Éva. Kifejtette: mindaz, amit a hajók behurcolnak, az megjelenhet a Dunában, az invazív fajok kiszorítják az őshonos fajokat, átalakítják az élővilág összetételét, nem feltétlenül a jó irányba, befolyásolva ezzel az ökoszisztéma működését is. A kutató részletezte, hogy a Duna esetében nagyon összetett a probléma, valamint most már a klímaváltozással összefüggő folyamatok is befolyásolják ezt. Számunkra is elég döbbenetes élmény volt hosszú távú adatsoraink elemzésének kezdetekor, hogy az elmúlt negyven évben a Duna vízének átlaghőmérséklete több mint egy fokot emelkedett, sőt átlagban már eléri a két fokot is. Mára – kollégám,

A bevonat klorofill koncentrációjának mérése Benthos Torch készülékkel

Kiss Keve Tihamér munkásságának köszönhetően – összeállt egy 40 évnyi adatsor arról, hogyan is alakult a lebegve élő algák összetétele a Dunában – részletezte Ács Éva, aki maga is épp idén 40 éve vizsgálja a Duna rögzülten élő algáit. Hozzátette, azt se felejtjük el, hogy a víznek nagy a pufferkapacitása, így lassabban reagál a környezeti változásokra. Ezért is megdöbbentő, hogy még ennél a hatalmas folyó víztömegnél is ilyen jelenséget tapasztalunk. Ehhez hozzátartozik az is, ami szintén súlyos probléma, és amit egyre gyakrabban hallunk, hogy a tengerek és óceánok átlaghőmérséklete is emelkedik. Fontos kiemelni, hogy az élővilág anyagcsere-folyamatait, vagy akár a vízben zajló kémiai és biológiai lebontási folyamatokat, átalakulásokat is mind-mind

a hőmérséklet katalizálja. Tehát a hőmérséklet fontos tényező. Gondoljunk csak arra, hogy az ételünket is azért tesszük a hűtőbe, mert úgy később romlanak meg, ha bele is került valamilyen baktérium, az a hidegben sokkal lassabban szaporodik. Ugyanez a helyzet a vízben is, a melegebb vízben minden sokkal gyorsabban zajlik. Tehát a felmelegedési folyamattal a szakembereknek sürgősen szembe kell nézniük – emelte ki a professzor asszony. Elmondta továbbá, hogy a korábbi századokhoz képest alapvetően megváltozott a hidrológiai ciklus, a Duna vízjárása. Hosszabban tartanak a kisvízes időszakok, az áradások nagyon hevesek, nagyméretűek, gyorsan levonulók. Ezek is összefüggnek a hőmérséklet emelkedésével, hiszen a csapadékeloszlás is megváltozott, a vízgyűjtőn lehulló hirtelen, nagy mennyiségű csapadék heves áradásokat okoz, míg a hosszabb csapadékmentes időszakok extrém alacsony vízállásokat eredményeznek. A Duna kutatása kiemelt jelentőségű – vélekedett Ács Éva.

Szerző: Harangozó Éva
Fotó: Ács Éva archív,
Szilágyi Dénes

„A Víz tudományi Kar története sikertörténet”

A Víz tudományi Kar (VTK) negyediként csatlakozott a 2012-ben alapított Nemzeti Közszolgálati Egyetemhez. Akkoriban talán kissé furcsán hatott az Eötvös József Főiskola két műszaki intézetének integrációja az NKE-be, de az elmúlt időszak egyértelműen bebizonyította, hogy jó helyre került a képzés. A Kar szilárd alapjainak megerősítésében elvülhetetlen érdemei vannak Bíró Tibor dékánnak, aki két cikluson át, az alapítástól kezdve vezette a szervezetet. Az új kar rövid idő alatt rengeteg eredményt hozott: többek között megduplázódott felvételi létszámot, új szakokat, megsokszorozódott tudományos teljesítményt, jelentős infrastrukturális beruházásokat és kimagasló szakmai, közéleti szerepvállalásokat. Bíró Tibor azonban mégis a bajai közösség összetartó erejére a legbüszkébb. A Víz tudományi Kar elmúlt hét évéről beszélgettünk az április elsejével leköszönő dékánnal. »

Bíró Tibor (j) a VTK megbízott dékánjaként átveszi az NKE zászlóját Patyi András (b) rektortól 2017-ben, a baján rendezett befogadó ünnepségen

Az aljatról lekapart bevonatminta DNS-vizsgálatok céljára

● **A Víz tudományi Kar története – a Nemzeti Közszolgálati Egyetem égisze alatt – 2017-ben kezdődött; hogyan került hét évvel ezelőtt kapcsolatba az egyetemmel?**

A vízügyi ágazat mindig is közel állt a szívemhez – és ezt talán tudták az akkori döntéshozó vízügyes kollégák is –, így amikor vezetőt kerestek az újonnan alakuló bajai Víz tudományi Karra, engem javasoltak. A vízügyi ágazatba már be voltam ágyazódva, illetve akkorra megjártam három felsőoktatási intézményt, ahol sokéves magasabb vezetői tapasztalatot is szereztem – többször voltam dékán, illetve betöltöttem rektorhelyettesi tisztséget is. Épp a Szent István Egyetem mezővízes képzésfejlesztésén dolgoztam, amikor a megkeresés érkezett 2016 decemberében. Február elején pedig már megbízott dékánként állhattam ott a bajai nagyelőadóban tartott befogadó ünnepségen Patyi András, az NKE első rektora mellett, akitől átvettem a dékáni láncot, illetve a kari zászlót.

● **Hogyan emlékezik vissza a kezdeti időszakra?**

Az első napon, február 1-jén, amikor megalakult a VTK, délután négy óra körül azzal szembesültünk, hogy senki nem viszi el a postát tőlünk. Így hát biciklire ült az egy szem adminisztrátor, és eltekert feladni a leveleket. Ez volt a hőskorszak. Alapjaitól kellett felépíteni a kart, hiszen csupán két műszaki intézet vált ki az Eötvös József Főiskolából (EJF), minden más szervezeti egység maradt a jogelőd intézménynél. A dékáni hivatal, a tanulmányi és a gazdálkodási osztályt, azaz minden szükséges egységet újonnan kellett létrehozni, és fel kellett állítanunk a hallgatói önkormányzatot is. Akkoriban az EJF igazgatása a campus korszerű épületrészében tevékenykedett tovább, mi pedig a régi oktatási épület egyik folyosójának a felén láttunk neki a munkának.

Nagy kihívást jelentett az egyetem szövetrendszerébe integrálódni, a bajai szervezetet hozzá kellett fazonírozni az NKE feszes működéséhez. Küzdelmes időszak kezdődött, amit tovább nehezített, hogy sem hivatalvezető, sem dékánhelyettes nem volt még a karon. Az egyetem akkori vezetésének határtalan támogatását nem feledem, Kovács Gábor rektorhelyettes és Horváth József főtitkár urakkal napi kapcsolatban voltunk. Hat hónapon át egyedül vezettem a kart, augusztusban csatlakozott Cimer Zolt dékánhelyettes úr, ezt követően hat évig ketten vittük az ügyeket. Az elmúlt évben érkezett a kari vezetésbe Pálvölgyi Tamás dékánhelyettes úr, azóta a nemzetközi ügyek sokkal kisebb mértékben nyomják a vállamat.

● **Mondhatjuk, hogy nagyjából három év kellett, hogy ténylegesen egyetemi karrá váljon a VTK.**

2017. február 1-jén nemhogy MTA-doktorunk, de egyetemi tanárunk sem volt, nem volt mesterszakunk, és nem voltak doktori képzésben résztvevő hallgatóink sem. Néhány év elteltével lettek professzoraink, lett egy akadémikusunk, indítottunk mesterszakot, és témákat hirdettünk doktori iskolában, ahol a saját oktatóink is tanítanak. Tisztában voltam vele, hogy az első ciklusom fő feladata a szilárd alapok megteremtése lesz. Bátisan állíthatjuk, alig van ma Magyarországon olyan jelentős vízgazdálkodási kérdés, amelynek megoldásában ne vennénk részt, a szakma figyel a Víz tudományi Karra, kíváncsiak a véleményünkre: legyen szó akár a Balatonról, a dunai árvizekről vagy a Hableány sétahajó sajnálatos katasztrófájáról. Komoly pillére vagyunk a hazai „vízes” felsőoktatásnak. A vízgazdálkodáshoz kötődő szakmai szervezetek egytől egyig elismerik a VTK teljesítményét, a társintézmények egyenrangú partnerként kezelnek minket, még az OTDK Műszaki Tudományok

Szekciójának szervezési jogát is elnyertük. A kezdetekben szkeptikus álláspontot képviselők tábora az évek során elolvadt, mintha a VTK az idők kezdete óta létezne.

● **Ezt alátámasztja a VTK erős szerepe is a két éve indult Víz tudományi és Vízbiztonsági Nemzeti Laboratóriumban.**

A Nemzeti Laboratórium programsorozatát azért indították, hogy a hazai kutatóintézeti és felsőoktatási kutatóműhelyek nemzetközi láthatóságát, illetve azok iparral való kapcsolatát erősítsék. A laboratóriumok tudástökéjét hoznak létre, projekteket generálnak, lehetőséget biztosítanak jó minőségű publikációk megjelentetésére. Nagyon komoly indikátoroknak kellett megfelelnünk, hogy konzorciumszervezésbe kezdhesünk, amit a magas szintre fejlődött humán erőforrásunknak is köszönhetünk. Amikor létrejött a VTK, elenyésző volt a Q minősítésű cikkek száma, jelenleg bőven száz feletti, aminek a fele Q1-es, de azon belül is túlnyomórészt – 70 százalékban – D1-es, ami azt jelenti, a téma terület a felső 10 százalékába tartozik. Ez is láttatja, hogy olyan nemzetközileg is reputált kutatókkal rendelkezünk, akik például felfedeztek egy új algafajt, vagy részt vesznek az MTA Lendület Programjában. Ilyen kimagasló eredményeket csak a nagyobb kutatóhelyek képesek felmutatni. A VTK ezzel szemben viszonylag kis közösség, a csupán hetvenfős kari állományból 48-an oktatók, kutatók. Számos magasan kvalifikált kolléga intézményünkbe csábításához egyrészt komoly kapcsolati tőkére, másrészt kiváló kutatási feltételekre volt szükség, amihez nagyban hozzájárult, hogy a bajai campus jelentős forrást kapott infrastruktúra-fejlesztésre.

● **Milyen infrastrukturális fejlesztések valósultak meg az elmúlt hét évben a VTK-n? »**

Bíró Tibor dékán két cikluson keresztül, az alapítás óta vezette a Víz tudományi Kart

Az első négy év célkitűzése volt az is, hogy az oktatás és a kutatás infrastrukturális hátterét megújítsuk, illetve a fejlesztéseket előkészítsük. A laboratóriumok és a gyakorlóhelyek jó része a hetvenes évek elején épült, az eszközállomány kora is ehhez igazodott. Közel egymilliárd forint értékben szereztünk be eszközöket, ami mind az oktatás, mind a kutatás feltételrendszerét jelentős mértékben javította. A kar most már rendelkezik mérőhajóval, drónokkal; az építés-tan, a geotechnika, a hidraulika, az analitika és a molekuláris biológia terén laboratóriumi nagyműszerekkel; fizikai kismintatérrel; de sokat fejlődött a hidrogeodézia és a hidrometria területén is. Az eszközfejlesztések nem álltak meg, most a Nemzeti Laboratórium Program és

egyéb pályázatok keretében folytatjuk tovább. A hallgatók minél jobb kiszolgálását ugyancsak zászlónkra tűztük; kültéri sportpályákat, hallgatói teret alakítottunk ki, de a kollégiumi kondíciók fejlesztésére is gondot fordítottunk. A második ciklusomban vízépítési műtárgypark és minta-öntözőtelep létesült, a Víztechnológiai Oktatóbázis rekonstrukciójának, az új laborcsarnoknak, valamint a magyaregregyi mérőtelep fejlesztésének kiviteli tervei elkészültek.

● **Hogyan alakult a VTK képzési portfóliója a folyamatosan változó igények hatására?**

A Víztudományi Kar az Eötvös József Főiskolától örökölt két alapszakkal indult. Az egyik, a képzések zászlóshajója, az építőmérnöki alapszak. Az itt végzettek tervezői jogosult-

ságokat kaphatnak, vezető beosztású mérnökök lehetnek. A másik a három és fél éves környezetmérnöki alapszak, amely angol nyelven a külföldi hallgatók között az egyik legnépszerűbb szakká vált az évek során. A Kar megalakulását követő évben előkészítettük a hároméves vízügyi üzemeltetési alapszak indítását. Jelenleg ezzel a három BSc-szakkal működünk. Nagy eredménynek tartom, hogy mindhárom – köztük egy tervezői jogosultságot adó – szakot saját erőforrással angol nyelven is képesek vagyunk oktatni. Volt olyan első évfolyam, ahol a külföldi hallgatók aránya nappali tagozaton megközelítette az egyharmadot. Négy éve pedig elindítottuk az *International Water Governance and Diplomacy* szakot, amely kizárólag angol nyelven

érhető el. Jelenleg előkészítés alatt van az újabb mesterszak, amely a bajai mérnöki alapszakjainkra épül. Reményeink szerint hamarosan jelentkezni is lehet rá.

Szakirányú továbbképzéseinknek tradicionálisan jó a hírnevük, hosszú évek óta működnek, azokat több száz hallgató végezte el. Ezek közül a két vezérszak az ár- és belvízvédelmi szakmérnöki és a vízellátás-csatornázás szakmérnöki képzés.

Nem célunk a tömegképzés, illetve az, hogy új, trendi szakokat indítsunk. Szakmaspecifikus, tradicionális „vizes” képzéseket nyújtunk, figyelve a változó ágazati igényeket és az integrált vízgazdálkodás követelményeit.

● **Egyre több fiatal szeretne Baján tanulni?**

A Víztudományi Kar egyre ismertebb és népszerűbb, ami magával hozza az érdeklődés és a létszám növekedését; ezt mutatja az is, hogy a legutóbbi nyílt napunkon telt ház volt, több mint négyszáz érdeklődő vett részt rajta. 2017-ben még a jogelőd intézményhez lehetett jelentkezni, ekkor negatív rekordot döntött a felvételi létszám, mindössze 56 fő volt, az építőmérnöki nappali tagozatra 15 fő került be. Tavaly szeptemberben több mint 130 elsőéves építőmérnök kezdte meg tanulmányait, összességében 214 főt tudtunk felvenni. Ha ezt felszorozzuk három és féllal, vagyis az átlagos képzési idővel, akkor elmondhatjuk, hogy az intézmény jó úton halad a kapacitáskihasználásban.

● **Ennek ellenére kívülről kicsi és összetartó közösségnek tűnik a VTK. Nemcsak azért összetartó, mert viszonylag kevesen vagyunk, hanem mert tudjuk, hogy Baján sok mindent magunknak kell megoldani. Bajai dékánként az oktatás- és kutatásszervezésen kívül foglalkoznom kellett például kollégiumi ügyekkel, létesítményfelelősként üzemeltetéssel, illetve a telephelyeinkkel. Csak**

összetartással és egymásra figyelemmel lehet az akadályokat leküzdeni. De nem csupán ez, hanem a számos olyan közös program, mint a kari nap, a sportnap vagy épp a legutóbbi farsangi ünnepség is egyesíti a közösség erejét; de igyekszünk a városi életbe is minél jobban belefolyani.

Jó érzés, hogy a kart a kívülállók jó közösségnek és minden tekintetben jó munkahelynek látják.

● **Milyen szerepe van a város szempontjából a VTK-nak?**

Volt egy kis félelmünk, amikor új intézményként megjelentünk a városban, nem tudtuk előre a lakosság fogadtatását. De a kezdetektől mindenki nagyon pozitívan állt hozzánk, mert tudták, hogy misszióink a hazai vízgazdálkodás mérnökutánpótlása, és erre Baja büszke lehet. Mindig is nagyon jó kapcsolatot ápoltunk az önkormányzattal, a kormányhivattal, a rendőrséggel, a katasztrófavédelemmel és minden helyi vezetővel – rendszeresen invitáljuk egymást közös rendezvényekre. Egymás munkáját ugyancsak segítjük: a városnak például csapadékvíz-elvezetési ügyekben adunk tanácsokat, de a monitoringrendszerük üzemeltetésében is számíthatnak ránk. Közös kutatási programot alakítottunk ki a helyi kórházzal, és együttműködünk a bunyevác néptáncsoporttal is. Részt veszünk a városi programokon, ki nem maradhatnánk a futóversenyekből, és természetesen minden júliusban együtt főzzük a halat a főtéren a bajaiakkal.

● **Mit tekint az elmúlt hét év legnagyobb eredményének?**

Azt, hogy ez a kis közösségünk milyen büszke a Víztudományi Karra. Jó érzéssel járnak be dolgozni a munkatársak, hiszen ők is látják a VTK teljesítményét. Említhettem volna a mérőhajó beszerzését is például, vagy az infrastrukturális beruházásokat, de ezek csak eszközök.

Az emberek a legfontosabbak. Az, hogy egy intézmény milyen jól működik, alapvetően a humán erőforráson múlik – a kollégák segítenek egymásnak, együttműködnek, közösségi életet élnek, és tudják, hogy mindig számíthatnak egymásra.

● **Milyen kihívások előtt áll a jövőben?**

Főképp a vízgazdálkodással kapcsolatos tudományos tevékenységemre szeretnék koncentrálni a Katonai Műszaki Doktori Iskolán belül, amelyben szavazati joggal rendelkező tisztségviselő lettem. Emellett a mezőgazdasági vízgazdálkodással kapcsolatos tárgyak tárgyfelelőse leszek továbbra is. De természetesen ezentúl is teljes mellszélességgel ellátom a szakmai szervekben a Víztudományi Kar képviselőjét.

● **Március végével hogyan fog megváltozni az élete?**

2009. augusztus 1-jén lettem először dékán, akkor még negyvenéves sem voltam. Ez a harmadik felsőoktatási intézmény, ahol dékáni kinevezést kaptam, de szerencsére mindig a víz volt a középpontban a munkám során. Szokatlan lesz, de közel tizenöt év után mást is csinálni kell és lehet. Ha az ember mindig dékán, akkor előbb-utóbb úgy marad, nem szeretném, ha a családban is így szólítanának (nevet). Nem volt ritka, hogy reggel fél hétkor vettem fel az irodám kulcsát, az első öt évben éjjel előtt nem túl gyakran mentem haza a munkából. Ma már elég este kilencig maradni (nevet). Életem legszebb időszaka volt, amit a VTK élén töltöttem, telis-tele szakmai kihívásokkal. Kiváló kollégákkal sodort össze az élet, amiért hálás vagyok a sorsnak. A Víztudományi Kar jó csapat, jó szakemberekkel. Minden kollégámra büszke vagyok. Remélem, ők is azok! Ahova eljutottunk, az közös siker.

Szerző: Szilágyi Dénes
Fotó: Szilágyi Dénes,
Kristóf-Szabó Lilla

Bíró Tibor nagy népszerűségnek örvend a kar hallgatói körében

Csúcsjelölt vagy tisztes vesztes?

A tény, hogy az Európai Szocialisták Pártja már január 18-án bejelentette, hogy a március 2-án megrendezendő kongresszusukon Nicolas Schmitet választják meg csúcsjelöltüknek, sokak számára meglepő volt. Önmagában is furcsa a bejelentés korai időpontja, de talán még ennél is különösebb jelentősége lehet a csúcsjelölt személyének és hírnevének, egészen pontosan hírneve hiányának. Mindez arra utal, hogy ma már a szocialisták sem gondolják komolyan, hogy pártjuk jelentős szerepet játszhat az Európai Bizottság 2024 őszén hivatalba lépő elnökének kiválasztásában.

2014 minden jel szerint a csúcsjelölti rendszer fénykora volt. Nem csupán azért, mert az Európai Unió tagállami vezetőinek túlnyomó többsége – a szerződési rendelkezések megkerülése árán is – hitt az új rendszerben, hanem azért is, mert a 2014-es európai parlamenti választás olyan csúcsjelölteket

hozott, akikről hihető is volt, hogy az egyik legfontosabb uniós intézmény, az Európai Bizottság tényleges és felelős vezetői tudnak lenni. Jean-Claude Juncker, az Európai Néppárt és Martin Schultz, a szocialisták akkori jelöltjei közül Juncker – a későbbi győztes – kormányzati tapasztalattal, Schultz pedig ennek hiányában is komoly tekintéllyel bírt. Így, bár a magyar és a brit miniszterelnök fenntartották ellenvéleményüket, végül viszonylag akadálymentesen vált az Európai Néppárt csúcsjelöltje az Európai Bizottság elnökévé.

2019-ben kudarcot vallott a csúcsjelölti rendszer. Nem a szocialistákon múlt, hiszen Farán Zimmermann személyében olyan listavezetőt választottak, aki kormányzati és bizottsági tapasztalattal is bírt, ám a választásokon várható győztes Európai Néppárt ekkori csúcsjelöltje, Manfred Weber kompetenciái, illetve ezek hiánya olyan komoly kétségeket ébresztettek az Európai Tanács tagjaiban, hogy végül visszatértek a szerződésben is szabályozott kiválasztási módhoz, és a tagállamok megegyezésének megfelelően a választáson nem is induló Ursula von der Leyent jelölték az Európai Bizottság következő elnökének.

Az Európai Parlament politikai vereségként élte meg az Európai Tanács döntését. Ebből adódóan mindenki azt várta, hogy mindent meg fog tenni annak érdekében, hogy a 2024-es európai parlamenti választások után ismét a csúcsjelöltek közül kerüljön ki az Európai Bizottság következő elnöke. A már-már papírforma szerinti készülődés rögtön szeptemberben új fordulatot vett, amikor Ursula von der Leyen, az Európai Bizottság jelenlegi elnöke közölte pártjával, nem kíván szerepelni a CDU európai parlamenti választási listáján, annak ellenére, hogy nem zárta ki annak lehetőségét, hogy vállalna második ciklust is a Bizottság élén.

Von der Leyen lépése mindenképpen újdonságot hozott a csúcsjelölti rendszer történetében. Sem 2014-ben, sem pedig 2019-ben nem fordult elő ugyanis, hogy hivatalban lévő elnök akart volna újrázni. Ráadásul a csúcsjelölti rendszer logikájában úgy, hogy ő maga előre bejelentette, pártja listájának vezetése csupán formalitás számára, hiszen egyáltalán nem érdeklődik az európai parlamenti mandátum iránt. Az így beállt bizonytalanság következtében egyre nagyobb nyomás helyeződött

szeptember óta von der Leyenre, hogy tegye hivatalossá döntését, azaz jelentse be, hogy el kíván indulni az Európai Bizottság elnöki tisztségének második mandátumáért is. A mostani hírek szerint február 19-én a CDU hivatalossá teszi Ursula von der Leyen jelöltségét az Európai Néppárt csúcsjelölti pozíciójára, amit aztán az európai pártszövetség március 6-án és 7-én megtartott bukaresti kongresszusán erősíti meg.

Talán ezek a fejlemények teszik érthetővé az európai szocialisták mostani döntését. Az a pártszövetség, amely 2014-ben és 2019-ben is egyértelműen győzelmi ambícióktól fűtve választotta meg csúcsjelöltjeit – és 2019-ben valóban karnyújtásnyira is volt a győzelemtől –, nem remélheti komolyan a tisztségben megőszült, ám a Bizottságon belül is meglehetősen súlytalan, idén hetvenegy éves luxemburgi politikustól a győzelmet. Sokkal valószínűbb, hogy belenyugodva a bekövetkező vereségbe, csúcsjelölt helyett tisztes vesztes kerestek maguknak.

Szerző: Navraesics Tibor
tudományos főmunkatárs,
Európa Stratégia Kutatóintézet
Fotó: ✕/NicolasSchmitEU

Közép-európai megtakarítási sajátosságok

Meglepetésszerűen megugrottak a hazai megtakarítások az utolsó negyedévben megjelent hírek alapján. Legalábbis nominálisan így történt, amit persze reálértéken rontott az infláció, mint ahogyan azt a hazai megtakarítások tömegét kitevő állampapírok reálkamatát érintő korábbi rövid elemzésünkben kimutattuk.

Kutatóintézetünk legfrissebb tudományos publikációja a kelet-közép-európai országok lakossági megtakarításának meghatározó tényezőit vizsgálta. Megközelítésünk újdonsága, hogy a keynesi és neoklasszikus elméletekkel összhangban azonosítja azokat a *push* és *pull* tényezőket, amelyek vegyes megközelítése nem szerepelt a kelet-közép-európai országokkal kapcsolatos releváns tanulmányok módszertanában.

Push és pull tényezők

A tanulmány újszerű következtetése, hogy a *push* tényezők hatása részben ellentmond a keynesi elméletnek mint a fejlődési pályára és a szociokulturális sajátosságokra visszavezethető regionális specifikus viselkedésnek. A nem keynesi

viselkedést ez esetben úgy kell értelmezni, hogy Kelet-Közép-Európában az egyéni jövedelmek növekedésével bővül a fogyasztás iránti kereslet, így a megtakarítási ráta valószínűleg csökken. A társadalmi-gazdasági magyarázatok sokfélék lehetnek. Először is, az átlagjövedelem a kelet-közép-európai országokban alacsonyabb, mint a nyugat-európai gazdaságokban, miközben előbbiek másolják utóbbiak fogyasztási szokásait a jólét reményében. Így a jövedelem növekedése inkább a fogyasztás iránti kereslet növekedését, mintsem a megtakarítási ráta növekedését eredményezi. Másodszor, a pénzügyi kultúra ebben a régióban kevésbé kifinomult Nyugat-Európához képest a befektetési portfólió kialakítása esetében. Ez utóbbi következhet a piacgazdaságot és a pénzügyi piacokat illető sajátos és kevesebb történelmi tapasztalatokból. A *pull* tényezők esetében a lakásárak és a kamatlábak emelkedése a lakossági megtakarítások növekedéséhez vezet, míg a részvényárfolyamok esetében a hatás nem látható. Ez a kelet-közép-európai országok lakossági megtakarítási összetételével és az emberek magatartásával magyarázható Nyugat-Európához képest. Kelet-Közép-Európában a saját lakás nagyon fontos, és ha lehet, kerülendő az albérlet. Ezért a kelet-európai megtakarítási portfólió jellemzően

kevésbé diverzifikált, mint Nyugat-Európában, hiszen a vagyon jelentősebb részét tartják lakóingatlanban. Ráadásul a korábbi válságok, valamint a bankokkal és pénzintézetekkel szembeni bizalmatlanság miatt ebben a régióban alacsonyabb tőkepiaci megtakarítási aktivitás figyelhető meg a magasabb jövedelmű országokhoz képest. Ez a jelenség összefügg azzal a történelmi ténnyel, hogy a poszt-kommunista múlt és a gazdasági »

Kiből lehet jó katona?

átalakulás korlátozta a tőkepiaci tapasztalatokat a vizsgált régióban. Éppen ezért a keleti fogyasztók megtakarítási magatartása eltérhet a nyugati országokétól. Összességében tehát nem igaz Kelet-Európára, hogy a háztartások megtakarítása szoros összefüggésben állna a háztartás jövedelmével, mint ahogyan azt a(z angolszász) közgazdasági tankönyvek feltételezik. Ugyanis a regionális sajátosságok miatt a jövedelemnövekedés nem vezetett a lakossági megtakarítások bővüléséhez.

Nagyobb megtakarításhoz több foglalkoztatottság, kisebb kiszolgáltatottság és befektetési tudatosság kell

Megállapításaink alapján ahhoz, hogy elkerüljük a háztartások megtakarításának csökkenését a vizsgált országokban, a legfontosabb gazdaságpolitikai ajánlás a munkanélküliségi ráta alacsony szinten tartása és a gazdasági bizonytalanság csökkentése. (Ennek fényében már nem annyira meglepő a cikk elején említett megugró hazai megtakarítás, miután a polikrízis alatt a hazai gazdaságpolitika a háztartások munkahelyeinek megőrzését és anyagi kockázataik tompítását helyezte előtérbe.) Az is megállapítható, hogy szükség van a háztartások befektetési és tőkepiaci tudatosságának fejlesztésére akár reklámkampányok keretében is, hogy csökkenjen a háztartások jóléti veszteségének kockázata egy-egy válság esetén, hiszen ezek az ismeretek segítik a proaktív gazdaságpolitika-alkotást és a recesszióra való felkészülést.

Az eredmények alapján a lakossági megtakarítások nőnek, ha romlik a fogyasztói bizalom, illetve ha csökken a munkanélküliség vagy az infláció. A betéti kamat és a reállakásár-index emelkedése, illetve részvényindex csökkenése is ösztönzi a lakossági megtakarításokat.

Szerző: Kutasi Gábor intézetvezető, NKE Gazdaság és Versenyképesség Kutatóintézet

A társadalom több szempont alapján is képes jellemezni, csoportosítani tagjait. Azonban nemcsak az objektív teljesítmény alapján minősítünk, hanem olyan tulajdonságokat, viselkedésbeli megnyilvánulásokat is figyelembe veszünk, amelyek nem mutathatók ki egzakt mérőszámokkal. Azaz a teljesítmény mellett lényegesnek tartunk különféle erényeket is. Nincs ez másként a hadseregben sem.

A Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában megjelent új kötetnek alapvető témája a katonai erények, azon belül is a magyar katonai erények változásának története. Ezek az erények ugyanis szükséges feltételei a katonai feladatok sikeres végrehajtásának, ezért nélkülözhetetlen részét képezik a katonákkal szemben támasztott elvárásoknak. Ez éppúgy érvényes a történelmi korszakok katonai erényeire, mint a maiakra.

Az egy-egy korszakra jellemző katonai erények – ilyen például a bátorság, a becsület, a hűség, a fegyelmezettség és a vezetői karizma – mindig kiváló képet nyújtanak arról, hogy a társadalom éppen mit vár el a katonáktól, így az adott kultúra katonai etikai gondolkodásába is bepillantást adnak. De fordítva is igaz: az adott kor filozófiai, politikaelméleti, társadalmi, haditechnikai és egyéb változásaival a társadalom által elvárt katonai erények is változnak. Ez részben azt jelenti, hogy egy erénynek adott

időszakban kiemelkedő jelentősége lehet, így minden más erényt arra hivatkozva határoznak meg, máskor azonban alárendelt szerepbe kerül. A katonai erények változása másrészt azt is jelenti, hogy az alapvető katonai erénytípusok – kiemelkedő vagy alárendelt szerepben – minden esetben megmaradnak, csupán az változik, hogy ezek az erénytípusok milyen formában jelennek meg egy-egy korszakban.

A magyar katonai erények története a szerző szerint első pillantásra nem sokban különbözik a nyugat-európai katonai erények történetétől, ám mégis vannak fontos különbségek. A kötet célja részben az, hogy a katonai erények

Boda Mihály

A katonai erények története

Katonai személyiségjegyek
Nyugat-Európában és Magyarországon
az ókortól a 20. század végéig

hazai történetét felvázolva meghatározza a sajátosan magyar jellemzőket. Emellett a szerző arra is törekszik, hogy pontosítsa a nagy háborútípusokra jellemző erények egyetememes, illetve magyar tartalmát (például a középkori és a kora újkori magyar erények esetében), valamint hogy a korszakok és a korszakokra jellemző erények között lévő átmeneteket bemutassa (a két világháborúra és a szocializmusra jellemző erények esetében).

Szerző: Sarnyai Tibor

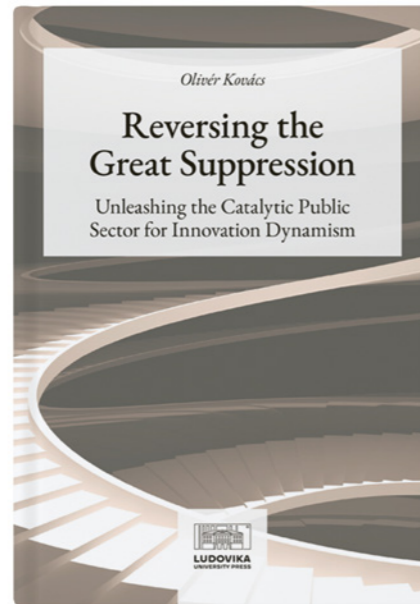
Boda Mihály: *A katonai erények története. Katonai személyiségjegyek Nyugat-Európában és Magyarországon az ókortól a 20. század végéig.* Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

Segíthet a közsféra az „elfojtott” innováción?

Mindannyian érezhetjük: történt valami a globális gazdasággal. Valami, ami megfosztotta a bizalomtól és a bátorságtól, ehelyett pedig elhatalmasodott rajta a változástól, az ismeretlentől való félelem.

A Ludovika Egyetemi Kiadó gondozásában nemrégiben megjelent angol nyelvű gazdasági szakkönyv azt vizsgálja, miért érezzük úgy, hogy szinte teljesen eltűnt az innovációk dinamizmusa a fejlett országok társadalmi-gazdasági ökoszisztémájából, illetve azt, hogyan tudna segíteni a közsféra ezen a gondon.

A 2008-as pénzügyi és gazdasági világválság óta napjaink gazdaságait a folyamatos válságkezelés hatja át. Ezt a 2019-es vírusjárvány sem írta felül, sőt. A gazdaságpolitikai intézkedések a kereslet feltámasztásának, vagyis a recesszió elkerülésének jegyében fogannak. Paradox módon ez az eltűnt ösztönzés elfojtott innovációs dinamizmust eredményezett a gazdaságban (ahogy ezt a szerző nevezi: „Nagy Elfojtás”). Az elnevezés arra utal, hogy az eszköz, amely eredetileg

a gazdasági szereplők túlélését volt hivatott segíteni, végül hozzájárult a piaci teljesítmények elfojtásához. Már az első, 2008-as válság is arra döbentette rá a közgazdaságtudomány szereplőit, hogy közel sem értik annyira a világgazdaságban zajló eseményeket, mint azt korábban remélték. Noha a kutatások törekedtek egy esemény vagy eseménylánc értő felvillantására, nem vizsgálták ezek komplexitását, így aztán nem elemezték a rendszeralkotó

nagy hármas, azaz az állami szektor, a reálgazdaság és a pénzügyi szektor közötti kölcsönhatásokat.

A *Reversing the Great Suppression* című kötet, amelyet Kovács Olivér, az NKE ÁNTK Közgazdaságtani és Nemzetközi Gazdaságtani Tanszékének tudományos főmunkatársa írt, épp e hiány pótlására tesz kísérletet, mégpedig úgy, hogy az említett három nagy rendszerkomponens (azaz a pénzügyi univerzum, a reálgazdaság és a közsféra) alkotta egységben vizsgálja a messzebbre nyúló instabilitási vonalakat. A szerző emellett érvel, hogy a közszférának és a gazdaságirányításnak befolyásolnia kell az egymásra ható szférák rendszerszintű konfigurációját, hogy elősegítse a szükséges innovációs dinamizmus megteremtését. A kötet azt is hangsúlyozza, hogy a közszférának nem pusztán kongatnia kell a vészharangot, hanem lelkesen, ötletesen, eközben pedig alázatosan kell úgy cselekednie, hogy innovációs trendteremtő lehessen.

Szerző: Sarnyai Tibor

Kovács Olivér: *Reversing the Great Suppression. Unleashing the Catalytic Public Sector for Innovation Dynamism.* Ludovika Egyetemi Kiadó, 2023.

IMPRESSZUM • **BONUM PUBLICUM** a Nemzeti Közszolgálati Egyetem magazinja • ISSN 2064-5015 • XII. évfolyam 2. szám • Felelős kiadó: Nemzeti Közszolgálati Egyetem

- A kiadásért felel: Deli Gergely rektor • Főszerkesztő: Szilágyi Dénes Tervezőszerkesztő: Tóth Zoltán • Olvasószerkesztő: Bujdosó Hajnalka, Nagy Judit
- Újságírók: Harangzó Éva, Németh-Zsófia Agnieszka, Sarnyai Tibor, Szabó Réka Zsuzsanna • Címlapfotó: Szilágyi Dénes • Stockfotó: Depositphoto
- A szerkesztőség címe: NKE Tóparti épület 108 iroda; 1089 Budapest, Diószegi Sámuel utca 23. • Tel.: (1)432-9000/20409 • e-mail: bonum.publicum@uni-nke.hu
- Nyomdai munka: PRIME RATE Kft. • Felelős vezető: dr. Tomcsányi Péter ügyvezető

LUDOVIKA TV

nkeuni